

Установа адукацыі

“Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка”

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Прарэктар па вучэбнай рабоце

А.В.Макоўчык

“22” 06 2023 г.

Рэгістрацыйны № УД-27-3-н2-2023/вуч.

БЕЛАРУСКАЯ МОВА

Вучэбная праграма ўстановы вышэйшай адукацыі

па вучэбнай дысцыпліне

для спецыяльнасці 6-05-0112-02 Пачатковая адукацыя

2023 г.

Вучэбная праграма складзена на аснове прыкладнай вучэбнай праграмы (25.02.2022, № ТДА636/тып.) і вучэбнага плана спецыяльнасці 6-05-0112-02 Пачатковая адукацыя (. . . , № - _____ / .)

СКЛАДАЛЬНІКІ:

В.У.Азарка, дацэнт кафедры беларускага і рускага мовазнаўства ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка”, кандыдат філалагічных навук, дацэнт;

А.С.Васілеўская, загадчык кафедры беларускага і рускага мовазнаўства ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка”, кандыдат філалагічных навук, дацэнт;

В.Г.Качан, дацэнт кафедры беларускага і рускага мовазнаўства ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка”, кандыдат філалагічных навук, дацэнт

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

В.П.Русак, загадчык аддзела сучаснай беларускай мовы ДНУ “Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі”, доктар філалагічных навук, дацэнт;

Д.В.Дзятко, загадчык кафедры мовазнаўства і лінгвадыдактыкі ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка”, кандыдат філалагічных навук, дацэнт

УЗГОДНЕНА

Дырэктар дзяржаўнай установы адукацыі «Пачатковая школа № 103 г. Мінска»

М.А.Макарэвіч
2023 г.

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

Кафедрай беларускага і рускага мовазнаўства ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка” пратакол № 10 ад 13.04.2023

Загадчык кафедры

А.С.Васілеўская

Навукова-метадычным саветам установы адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка” (пратакол № 6 ад 21.06.2023);

Афармленне вучэбнай праграмы і суправаджальных матэрыялаў дзейным патрабаванням Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь адпавядае.

Метадыст вучэбна-метадычнага аддзела

Я.В.Ціханова
Дырэктар бібліятэкі

Н.П.Сяткоўская

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Вучэбная праграма для ўстаноў вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне “Беларуская мова” распрацавана ў адпаведнасці з патрабаваннямі адукацыйнага стандарта вышэйшай адукацыі першай ступені па спецыяльнасці 6-05-0112-02 Пачатковая адукацыя.

У падрыхтоўцы настаўнікаў пачатковых класаў курс “Беларуская мова” займае асобае месца сярод асноўных вучэбных дысцыплін, аб’яднаных агульнымі прафесійнымі задачамі. Настаўнік пачатковых класаў павінен быць адукаваным чалавекам з адпаведнай тэрэтычнай падрыхтоўкай па мове, якая мае статус нацыянальнай дзяржаўнай мовы. Вывучэнне беларускай мовы носіць статычны нарматыўны характар, які прадугледжвае засваенне сукупнасці правілаў сучаснай беларускай літаратурнай мовы, што забяспечвае правільнае авалоданне ёю.

Курс “Беларуская мова” мае на мэце сфарміраваць у студэнтаў навуковы погляд на беларускую мову як сацыяльную (грамадскую) з’яву, як форму нацыянальнай культуры і сродак выражэння нацыянальнай самасвядомасці, вызначыць асаблівасці і заканамернасці развіцця сучаснай беларускай мовы, выпрацаваць практычныя навыкі самастойнага аналізу разнастайных моўных фактаў, параўнання іх з адпаведнымі фактамі ў рускай мове.

Мэта дысцыпліны – садзейнічаць набывшцю студэнтамі трывалых і свядомых ведаў па сучаснай беларускай літаратурнай мове для эфектыўнага карыстання беларускай мовай ва ўсіх сферах прафесійнай дзейнасці.

Задачы дысцыпліны:

даць тэрэтычныя веды пра законы і з’явы фанетычнай, лексічнай і граматычнай сістэм сучаснай беларускай літаратурнай мовы;

спрыяць практычнаму авалоданню нормамі сучаснай беларускай літаратурнай мовы;

выпрацаваць навыкі самастойнага аналізу разнастайных моўных фактаў; актыўна ўдасканальваць маўленчую практыку студэнтаў, садзейнічаць узбагачэнню іх прафесійнага тэзаўруса;

выхоўваць любоў да мастацкага слова, да духоўнай спадчыны беларускага народа;

развіваць сродкамі мовы інтэлектуальную, эстэтычную, маральную сферы асобы студэнта.

Вучэбная дысцыпліна “Беларуская мова” з’яўляецца адной з асноўных у падрыхтоўцы будучага настаўніка пачатковых класаў. Яна павінна не проста падрыхтаваць студэнта да выкладання школьнага курса беларускай мовы на I ступені атрымання агульнай сярэдняй адукацыі, але і навучыць карыстацца мовай як асноўным спосабам педагагічнага ўздзеяння.

Месца вучэбнай дысцыпліны ў сістэме падрыхтоўкі спецыяліста адпаведнага профілю, сувязі з іншымі вычэбнымі дысцыплінамі

Вучэбная дысцыпліна “Беларуская мова” з’яўляецца дысцыплінай дзяржаўнага кампанента, уваходзіць у модуль “Тэрэтычныя асновы

пачатковай моўнай адукацыі” і звязана з вучэбнымі дысцыплінамі “Руская мова”, “Методыка выкладання беларускай мовы”, “Методыка развіцця маўлення”, “Методыка навучання грамаце і каліграфія”, “Фарміраванне білінгвальнага адукацыйнага асяроддзя”.

Патрабаванні да асваення вучэбнай дысцыпліны

Згодна з адукацыйным стандартам вышэйшай адукацыі, вучэбным планам вывучэнне вучэбнай дысцыпліны “Беларуская мова” накіравана на фарміраванне ў студэнтаў універсальнай кампетэнцыі УК-12: Выкарыстоўваць асноўныя паняцці і тэрміны спецыяльнай лексікі беларускай мовы ў прафесійнай дзейнасці; базавай прафесійнай кампетэнцыі БПК-10: Тлумачыць моўныя факты рускай і беларускай моў, адрозненні фанетычнай, лексічнай і граматычнай сістэм рускай і беларускай моў.

У выніку вывучэння дысцыпліны студэнт павінен

ведаць:

- аб ролі беларускай мовы ў працэсе станаўлення і развіцця народнасці, нацыі;
- аб сістэмнай арганізацыі беларускай мовы, яе ўзроўнях (фанетычным, лексічным, граматычным) і іх узаемасувязі;
- нормы сучаснай беларускай літаратурнай мовы;

умець:

- выкарыстоўваць тэарэтычныя веды і рэсурсы беларускай мовы з улікам іх стылістычнай дыферэнцыяцыі ў прафесійнай дзейнасці;
- рэалізоўваць нарматыўную базу беларускай мовы ў маўленчай дзейнасці;

валодаць:

- асноўнымі тыпамі вуснага і пісьмовага маўлення;
- лексічным і граматычным багаццем беларускай мовы;
- нормамі беларускай літаратурнай мовы.

Агульная колькасць гадзін і колькасць аўдыторных гадзін, што адводзяцца на вывучэнне дысцыпліны

На вывучэнне вучэбнай дысцыпліны “Беларуская мова” адведзена 424 гадзіны.

Для дзённай формы атрымання адукацыі 238 аўдыторных, з іх лекцыі – 80 гадзін (з іх 8 гадзін на КСР), практычныя – 158 гадзін (з іх 30 на КСР). На самастойную працу адведзена 186 гадзін.

Курс	Семестр	Усяго	Лекцыйныя		Практычныя		Самастойная работа	Форма кантролю
			аўд	КСР	аўд	КСР		
1	1	100	16	2	28	6	48	экзамен
2	3	108	18	2	32	8	48	экзамен
2	4	108	18	2	32	8	48	залік
3	5	108	20	2	36	8	42	залік

Для завочнай формы атрымання адукацыі (5 г.н.) 60 аўдыторных, з іх 20 гадзін – лекцыйных, 40 – практычных:

<i>Курс</i>	<i>Семестр</i>	<i>Лекційныя</i>	<i>Практычныя</i>	<i>Форма кантролю</i>
1	установачная сесія	2	4	
1	1	2	4	
1	2			экзамен
2	3	6	10	
2	4	2	4	экзамен
3	5	2	8	
3	6	6	10	залік
4	7			залік

Для завочнай скарочанай формы навучання 30 гадзін аўдыторных, з іх 10 лекцыйных, 20 – практычных.

<i>Курс</i>	<i>Семестр</i>	<i>Лекційныя</i>	<i>Практычныя</i>	<i>Форма кантролю</i>
1	установачная сесія	2	4	
1	1			экзамен
1	2	4	4	
2	3	2	6	экзамен
2	4	2	6	залік
3	5			залік

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

1. Беларуская нацыянальная мова, яе формы. Літаратурная мова – адна з формаў нацыянальнай мовы, яе прыметы і асаблівасці. Нормы сучаснай беларускай літаратурнай мовы. Норма і варыянтнасць. Беларуская літаратурная мова і дыялекты беларускай мовы, іх узаемадзеянне.

Беларуская мова сярод іншых славянскіх моў. Гістарычныя ўмовы і асноўныя этапы развіцця беларускай мовы. Старажытная беларуская мова ў Вялікім Княстве Літоўскім. Жанравая разнастайнасць твораў на старажытнай беларускай мове.

Прычыны заняпаду беларускай мовы ў Рэчы Паспалітай і Расійскай імперыі.

Сацыяльна-палітычныя ўмовы развіцця і функцыянавання беларускай літаратурнай мовы ў XX-XXI стагоддзі. Роля беларускіх пісьменнікаў ва ўдасканаленні і развіцці беларускай літаратурнай мовы. Закон "Аб мовах у Беларускай ССР".

2. Фанетыка. Фанетыка як раздзел мовазнаўства. Прадмет і задачы фанетыкі.

Паняцце пра фанетычнае чляненне маўленчай плыні. Фанетычныя адзінкі вуснага маўлення (гук, склад, фанетычнае слова, маўленчы такт, інтанацыйная фраза).

Класіфікацыі гукаў: акустычная, артыкуляцыйная і функцыянальная.

Галосныя гукі і іх класіфікацыя (паводле удзелу губ, ступені і месца пад'ёму языка). Моцная і слабая пазіцыі галосных гукаў. Пазіцыйныя змены галосных гукаў. Аканне і яканне ў беларускай мове. Пазіцыйныя і гістарычныя чаргаванні галосных гукаў.

Зычныя гукі і іх класіфікацыі: акустычная (паводле ўдзелу голасу і шуму), артыкуляцыйная (па спосабе ўтварэння, месцы ўтварэння), дадатковай артыкуляцыі (цвёрдасці і мяккасці, наяўнасці шыпячага і свісцячага адцення).

Фанетычныя (пазіцыйныя і камбінаторныя) змены зычных гукаў. Асіміляцыя і дысіміляцыя. Фанетычнае падаўжэнне зычных. Адрозненне падаўжэння ад марфалагічнага падваення. Змена [в], [л] на [ў]. Дзеканне і цеканне. Іншыя змены зычных гукаў (дыярэза, эпентэза, метатэза, сцяжэнне). Фанетычныя і гістарычныя чаргаванні зычных гукаў.

Прыстаўныя галосныя і зычныя гукі.

Фанетычныя асаблівасці беларускай мовы ў параўнанні з рускай мовай.

Склад. Тыпы складоў. Прынцыпы складападзелу ў беларускай мове.

Націск. Тыпы слоўнага націску. Свабодны (разнамесны) і несвабодны (фіксаваны) націск. Рухомы і нерухомы націск. Асноўны і пабочны націск. Націск як сродак размежавання слоў і формаў слоў. Акцэнталагічныя варыянты.

Фанетычны разбор. Фанетычная транскрыпцыя.

3. Арфаэпія. Арфаэпія і яе задачы. Арфаэпічныя нормы і прычыны адхіленняў ад нормаў беларускага літаратурнага вымаўлення.

4. Графіка і арфаграфія. Графіка, яе змест і задачы. Пісьмо, віды пісьма. Беларускі алфавіт. Суадносіны літар і гукаў. Функцыі літар *е, ё, ю, я, і*. Абазначэнне мяккасці зычных на пісьме. Гукавы і складовы прынцыпы беларускай графікі.

Нялітарныя графічныя сродкі: апостраф, злучок, пунктуацыйныя знакі, знак націску, знак параграфа.

Арфаграфія, яе прадмет і задачы. Прынцыпы беларускай арфаграфіі.

5. Лексікалогія. Лексікалогія як раздзел мовазнаўства. Лексічны склад мовы. Адлюстраванне ў лексіцы нацыянальнай культуры і гісторыі. Безэквівалентная лексіка.

Слова як адзінка мовы. Функцыі слова. Слова і словаформа. Паняцце пра варыянты слова.

Лексічнае значэнне слова. Паўназначныя і непаўназначныя словы. Тыпы лексічных значэнняў слова: матываваныя і нематываваныя, свабодныя і звязаныя, прамыя і пераносныя. Асноўныя тыпы пераносных значэнняў: метафара, метанімія, сінекдаха.

Віды семантычных адносін у лексіцы: сінанімічныя, антанімічныя, аманімічныя, паранімічныя; тэматычныя, гіпанімічныя (рода-відавныя).

Лексіка сучаснай беларускай мовы паводле паходжання. Уласнабеларуская лексіка.

Запазычаныя словы ў беларускай мове. Прычыны і шляхі запазычання. Прыметы запазычаных слоў. Запазычанні са славянскіх (польскай, рускай, украінскай і інш.) і неславянскіх моў (лацінскай, грэчаскай, нямецкай, французскай і інш.). Фанетычнае і марфалагічнае асваенне запазычаных слоў. Экзатызмы і варварызмы. Інтэрнацыяналізмы. Калькі (поўныя і няпоўныя, словаўтваральныя і семантычныя).

Класіфікацыі беларускай лексікі паводле сферы, частаты ўжывання і стылістычнай афарбоўкі.

6. Фразеалогія. Крыніцы ўзнікнення беларускай фразеалогіі. Асаблівасці перакладу фразеалагізмаў з рускай мовы на беларускую.

Прыказкі, устойлівыя параўнанні. Крылатыя словы, афарызмы. Перыфразы. Фразеалагічныя слоўнікі.

7. Лексікаграфія. Практычнае значэнне слоўнікаў (фіксацыя і апісанне лексікі, замацаванне літаратурных нормаў, павышэнне культуры маўлення).

Беларускія энцыклапедычныя і лінгвістычныя слоўнікі. Будова слоўнікавага артыкула ў энцыклапедычных і лінгвістычных слоўніках.

8. Марфеміка. Марфеміка як вучэнне аб марфемах. Паняцце марфемы. Адметныя адзнакі марфемы (паўтаральнасць, непадзельнасць, значымасць). Слова і марфема. Тыпы марфем.

Аснова слова і яе тыпы (вытворная і невытворная, перарывістая і неперарывістая, суплетыўная асновы). Канчатак, яго роля ў слове. Нулявы канчатак.

Корань слова. Варыянты кораня. Свабодныя і звязаныя карані.

Афіксы (прыстаўка (прэфікс), суфікс, постфікс, інтэрфікс). Словаўтваральныя і формаўтваральныя афіксы.

Змены ў марфемнай будове слова ў выніку гістарычнага развіцця мовы: апрошчанне, перараскладанне.

Марфемны разбор слова.

9. Словаўтварэнне. Словаўтварэнне, яго прадмет і задачы. Вытворнае і зыходнае словы. Утваральная аснова і словаўтваральны фармант. Словаўтваральны ланцужок, словаўтваральнае гняздо.

Асноўныя спосабы ўтварэння слоў у беларускай мове. Марфемнае словаўтварэнне (афіксацыя, бязафікснае ўтварэнне). Разнавіднасці афіксацыі. Складанне і яго разнавіднасці. Лексіка-семантычны і марфалага-сінтаксічны спосабы.

Словаўтваральны разбор.

10. Марфалогія. Марфалогія як раздзел граматыкі, яе прадмет і задачы. Асноўныя паняцці марфалогіі (граматычнае значэнне, граматычная форма і граматычная катэгорыя).

Часціны мовы як лексіка-граматычныя класы слоў. Прынцыпы выдзялення і аб'яднання слоў у часціны мовы. Сістэма часцін мовы ў сучаснай беларускай літаратурнай мове. Пераходныя з'явы ў сістэме часцін мовы.

Назоўнік. Назоўнік як часціна мовы. Лексіка-семантычныя групы назоўнікаў. Лексіка-граматычныя разрады назоўнікаў: агульныя і ўласныя, адушаўлёныя і неадушаўлёныя, асабовыя, канкрэтныя і абстрактныя, зборныя, адзінкавыя, рэчыўныя.

Граматычныя катэгорыі назоўніка: род, лік, склон.

Катэгорыя роду назоўніка. Вызначэнне граматычнага роду назоўнікаў паводле марфалагічных, сінтаксічных, семантычных прымет. Назоўнікі мужчынскага, жаночага, ніякага роду. Назоўнікі агульнага роду. Вызначэнне роду нескланяльных назоўнікаў і абрэвіятур. Несупадзенне роду некаторых аднакарэнных назоўнікаў у беларускай і рускай мовах.

Катэгорыя ліку назоўнікаў, формы яе выражэння. Назоўнікі з суадноснымі і несуадноснымі формамі ліку. Несупадзенне ліку некаторых аднакарэнных назоўнікаў у беларускай і рускай мовах.

Катэгорыя склону назоўнікаў. Сістэма склонаў у сучаснай беларускай мове.

Скланенне назоўнікаў у сучаснай беларускай мове. Тыпы скланення назоўнікаў. Парадыгмы скланення назоўнікаў.

Залежнасць склонавых канчаткаў назоўнікаў ад тыпу скланення, асновы слова, націску, лексічнага значэння. Назоўнікі першага, другога і трэцяга скланенняў, парадыгма іх скланення. Скланенне назоўнікаў у множным ліку. Варыянты склонавых канчаткаў назоўнікаў у множным ліку. Рознаскланяльныя назоўнікі. Нескланяльныя назоўнікі. Назоўнікі ад'ектыўнага і змешанага тыпу скланення.

Скланенне асабовых імёнаў, прозвішчаў і геаграфічных назваў.

Словаўтварэнне і правапіс назоўнікаў.

Марфалагічны разбор назоўнікаў.

Прыметнік. Прыметнік як часціна мовы. Катэгорыі роду, ліку, склону прыметніка. Лексіка-семантычныя групы прыметнікаў.

Лексіка-граматычныя разрады прыметнікаў. Якасныя прыметнікі, іх значэнне і граматычныя асаблівасці. Адносныя прыметнікі, іх значэнне і граматычныя асаблівасці. Прыналежныя прыметнікі, іх значэнне і граматычныя асаблівасці. Пераход прыметнікаў з аднаго разраду ў другі.

Поўныя і кароткія формы прыметнікаў.

Ступені параўнання якасных прыметнікаў, іх значэнне і ўтварэнне. Суплетыўныя формы. Асаблівасці ўтварэння формаў ступеняў параўнання ў беларускай і рускай мовах. Формы суб'ектыўнай ацэнкі якасных прыметнікаў.

Скланенне якасных, адносных і прыналежных прыметнікаў. Варыянтныя канчаткі прыметнікаў жаночага роду ў родным і творным склонах адзіночнага ліку. Асаблівасці скланення прыналежных прыметнікаў.

Словаўтварэнне і правапіс прыметнікаў.

Марфалагічны разбор прыметнікаў.

Лічэбнік. Лічэбнік як часціна мовы. Разрады лічэбнікаў паводле значэння. Разрады лічэбнікаў паводле структуры: простыя, складаныя і састаўныя лічэбнікі. Скланенне лічэбнікаў розных разрадаў. Сінтаксічная сувязь лічэбнікаў з назоўнікамі. Асаблівасці ўжывання лічэбнікаў з назоўнікамі ў беларускай мове ў параўнанні з рускай мовай.

Словы з няпэўна-колькасным значэннем.

Правапіс лічэбнікаў.

Марфалагічны разбор лічэбнікаў.

Займеннік. Займеннік як часціна мовы. Групы займеннікаў па суадноснасці з іншымі часцінамі мовы: займеннікі-назоўнікі, займеннікі-прыметнікі, займеннікі-лічэбнікі. Разрады займеннікаў паводле іх значэння: асабовыя, зваротны, прыналежныя, указальныя, азначальныя, пытальныя, адносныя, адмоўныя, няпэўныя. Лексіка-граматычная характарыстыка займеннікаў розных разрадаў. Скланенне займеннікаў, іх правапіс.

Марфалагічны разбор займеннікаў.

Дзеяслоў. Дзеяслоў як часціна мовы. Сістэма дзеяслоўных формаў. Спрагальныя і неспрагальныя, зменныя і нязменныя дзеяслоўныя формы.

Неазначальная форма дзеяслова (інфінітыў), яе граматычныя катэгорыі і сінтаксічная функцыя. Суфіксы неазначальнай формы дзеяслова.

Дзве асновы дзеяслова: аснова інфінітыва і аснова цяперашняга (будучага простага) часу. Утварэнне дзеяслоўных формаў ад асновы інфінітыва і асновы цяперашняга (будучага простага) часу.

Катэгорыя трывання дзеяслова. Дзеясловы закончанага і незакончанага трывання. Суадносныя трывальныя пары і спосабы іх утварэння. Няпарныя (аднатрывальныя) дзеясловы. Дзеясловы са значэннем закончанага і незакончанага трывання (двухтывальныя).

Пераходныя і непераходныя дзеясловы. Зваротныя дзеясловы, іх значэнні.

Катэгорыя стану дзеяслова. Стан і пераходнасць. Стан і зваротнасць. Дзеясловы незалежнага стану. Дзеясловы залежнага стану.

Катэгорыя ладу. Сувязь паміж катэгорыямі ладу і часу. Абвесны лад. Загадны лад. Утварэнне формаў загаднага ладу. Умоўны лад. Утварэнне і значэнне ўмоўнага ладу.

Катэгорыя часу. Сувязь паміж катэгорыямі трывання і часу. Формы цяперашняга, прошлага і будучага часу, іх утварэнне і значэнне.

Катэгорыя асобы. Формы асобы, іх значэнне і ўжыванне. Сувязь катэгорыі асобы з катэгорыямі ладу і часу. Безасабовыя дзеясловы, іх семантычныя і граматычныя асаблівасці. Асабовыя дзеясловы ў значэнні безасабовых.

Спражэнне дзеясловаў. Першае і другое спражэнні. Рознаспрагальныя і нетэматычныя дзеясловы. Спосабы вызначэння спражэння.

Словаўтварэнне і правапіс дзеясловаў. Марфалагічны разбор інфінітыва і асабовых формаў дзеяслова.

Дзеепрыметнік. Дзеепрыметнік як форма дзеяслова. Дзеяслоўныя прыметы дзеепрыметніка (стан, трыванне, час; дзеяслоўнае кіраванне назоўнікамі; агульнасць асноў). Рысы прыметніка ў дзеепрыметніках (катэгорыі роду, ліку, склону). Поўная і кароткая формы дзеепрыметніка.

Дзеепрыметнікі незалежнага і залежнага стану, іх утварэнне. Асаблівасці ўжывання дзеепрыметнікаў у сучаснай беларускай мове (у параўнанні з рускай).

Марфалагічны разбор дзеепрыметнікаў.

Дзеепрыслоўе. Дзеепрыслоўе як форма дзеяслова. Дзеяслоўныя прыметы дзеепрыслоўя (трыванне, стан; дзеяслоўнае кіраванне назоўнікамі; агульнасць асновы; зваротнасць). Прыметы прыслоўя ў дзеепрыслоўях. Дзеепрыслоўі закончанага і незакончанага трывання, іх утварэнне. Правілы ўжывання дзеепрыслоўяў.

Марфалагічны разбор дзеепрыслоўяў.

Прыслоўе. Безасабова-прэдыкатыўныя словы. Прыслоўе як часціна мовы. Разрады прыслоўяў паводле значэння: азначальныя (якасныя, колькасныя, спосабу дзеяння, параўнання, сумеснасці) і акалічнасныя (месца, часу, прычыны, мэты). Знамянальныя і займеннікавыя прыслоўі. Ступені параўнання, формы суб'ектыўнай ацэнкі якасных прыслоўяў. Утварэнне прыслоўяў ад розных часцін мовы. Правапіс прыслоўяў.

Марфалагічны разбор прыслоўяў.

Безасабова-прэдыкатыўныя словы (словы катэгорыі стану). Лексічнае значэнне, граматычныя катэгорыі і сінтаксічная функцыя безасабова-прэдыкатыўных слоў. Суадноснасць безасабова-прэдыкатыўных слоў з рознымі часцінамі мовы. Погляды на безасабова-прэдыкатыўныя словы ў лінгвістычнай літаратуры.

Марфалагічны разбор безасабова-прэдыкатыўных слоў.

Лексіка-граматычныя разрады слоў, якія не адносяцца да самастойных і службовых часцін мовы.

Мадальныя словы. Месца мадальных слоў у сістэме часцін мовы. Разрады мадальных слоў паводле значэння і суадноснасці з іншымі часцінамі мовы, іх роля ў сказе.

Марфалагічны разбор мадальных слоў.

Выклічнік. Выклічнік як часціна мовы. Месца выклічнікаў сярод іншых часцін мовы. Разрады выклічнікаў паводле значэння (эмацыянальныя, волевыяўленчыя, моўнага этыкету) і паходжання (вытворныя і невытворныя).

Гукапераймальныя словы.

Марфалагічны разбор выклічнікаў.

Службовыя часціны мовы. Прыназоўнік як службовая часціна мовы. Значэнне і граматычныя функцыі прыназоўнікаў. Разрады прыназоўнікаў паводле паходжання: невытворныя, вытворныя. Разрады прыназоўнікаў паводле структуры: простыя, складаныя і састаўныя. Правапіс прыназоўнікаў.

Марфалагічны разбор прыназоўнікаў.

Злучнік як службовая часціна мовы. Разрады злучнікаў паводле паходжання і ўтварэння (невытворныя, вытворныя), паводле ўжывання (адзіночныя, паўторныя, парныя), паводле структуры (простыя і састаўныя), паводле функцыянальнага прызначэння (злучальныя, падпарадкавальныя). Разрады злучальных і падпарадкавальных злучнікаў. Злучнікі і злучальныя словы.

Марфалагічны разбор злучнікаў.

Часціца як службовая часціна мовы. Разрады часціц паводле паходжання і саставу. Разрады часціц паводле функцыянальнага значэння (сэнсавыя, мадальныя, эмацыянальныя, формаўтваральныя). Правапіс часціц. Ужыванне часціц *не* і *ні* з рознымі часціцамі мовы.

Марфалагічны разбор часціц.

11. Сінтаксіс. Сінтаксіс, яго змест і задачы. Сувязь сінтаксісу з іншымі раздзеламі мовазнаўства. Асноўныя сінтаксічныя адзінкі. Віды сінтаксічнай сувязі (злучэнне і падпарадкаванне).

Словазлучэнне. Словазлучэнне як сінтаксічная адзінка. Асноўныя прыметы словазлучэння.

Класіфікацыя словазлучэнняў паводле ступені спаянасці кампанентаў (свабодныя і сінтаксічна непадзельныя); паводле структуры (простыя і складаныя); паводле марфалагічнага выражэння галоўнага кампанента (іменныя, дзеяслоўныя, прыслоўныя); паводле сэнсавых адносін паміж кампанентамі (аб'ектныя, суб'ектныя, азначальныя, акалічнасныя). Віды падпарадкавальнай сінтаксічнай сувязі слоў у словазлучэнні: дапасаванне (поўнае і няпоўнае), кіраванне (беспрыназоўнікавае і прыназоўнікавае, моцнае і слабае), прымыканне. Асаблівасці беларускага кіравання.

Сінтаксічны разбор словазлучэнняў.

Сказ. Тыпы сказаў. Сказ як сінтаксічная адзінка. Камунікатыўнасць, прэдыкатыўнасць, мадальнасць, сэнсавая завершанасць і інтанацыйная аформленасць як асноўныя прыметы сказа. Тыпы сказаў паводле мэты выказвання; паводле эмацыянальнай афарбоўкі; паводле адносін выказвання да рэчаіснасці; паводле граматычнай структуры.

Просты сказ. Двухсастаўныя сказы. Аснова простага двухсастаўнага сказа. Галоўныя і даданыя члены сказа. Марфалагізаваныя і немарфалагізаваныя члены сказа.

Дзейнік двухсастаўнага сказа, яго тыпы (просты, складаны, састаўны).
Спосабы выражэння дзейніка.

Выказнік двухсастаўнага сказа, яго тыпы (просты, складаны, састаўны).
Спосабы выражэння выказніка. Звязкі, іх тыпы.

Каардынацыя выказніка з дзейнікам. Працяжнік паміж дзейнікам і выказнікам.

Дапаўненне. Прамыя і ўскосныя дапаўненні, спосабы іх выражэння.
Прыдзеяслоўныя, прыйменныя і прыадвербіяльныя дапаўненні.

Азначэнне. Дапасаваныя і недапасаваныя азначэнні, спосабы іх
выражэння. Прыдатак як разнавіднасць дапасаванага азначэння. Адзіночныя і
развітыя прыдаткі, спосабы іх выражэння. Размежаванне прыдатка і
паяснёнага назоўніка.

Акалічнасць. Віды акалічнасцей, спосабы іх выражэння. Размежаванне
немарфалагізаваных членаў сказа.

Парадак членаў сказа ў простым сказе.

Аднасастаўныя сказы. Структурна-семантычная спецыфіка
аднасастаўных сказаў. Галоўны член аднасастаўнага сказа. Тыпы
аднасастаўных сказаў.

Сінтаксічна непадзельныя сказы, іх разнавіднасці (сцвярдзальныя і
адмоўныя; апавядальныя, пыталыныя, пабудзальныя). Адрозненне сінтаксічна
непадзельных сказаў ад аднаслоўных членных сказаў.

Няпоўныя сказы. Разнавіднасці няпоўных сказаў (сітуацыйныя,
кантэкстуальныя і эліптычныя). Адрозненне няпоўных сказаў ад
аднасастаўных. Выкарыстанне няпоўных сказаў у мове.

Ускладнены сказ. Агульная характарыстыка ўскладненага сказа. Сказы з
аднароднымі членамі. Абагульняльныя словы пры аднародных членах сказа.
Аднародныя і неаднародныя азначэнні. Знакі прыпынку пры аднародных
членах сказа.

Сказы з адасобленымі членамі. Паняцце пра адасабленне. Умовы
адасаблення даданых членаў сказа. Адасабленне дапасаваных і недапасаваных
азначэнняў, прыдаткаў, акалічнасцей, дапаўненняў і ўдакладняльных членаў
сказа. Знакі прыпынку пры адасобленых членах сказа.

Сказы з параўнальнымі зваротамі. Структура і функцыя параўнальных
зваротаў. Адасабленне параўнальных зваротаў. Знакі прыпынку пры
параўнальных зваротах.

Сказы з пабочнымі і ўстаўнымі канструкцыямі. Значэнне і функцыя
пабочных слоў, словазлучэнняў і сказаў, іх выражэнне. Устаўныя словы,
словазлучэнні і сказы. Адрозненне пабочных і ўстаўных канструкцый. Знакі
прыпынку пры пабочных і ўстаўных словах, словазлучэннях і сказах.

Сказы са звароткам. Значэнне, спосабы выражэння і ўжыванне зваротка.
Знакі прыпынку пры зваротку.

Сінтаксічны разбор простага сказа.

Складаны сказ. *Складаназлучаны сказ.* Складаны сказ як сінтаксічная
адзінка. Адрозненне складанага сказа ад простага. Сэнсавае і інтанацыйнае
адзінства частак складанага сказа. Тыпы адносін паміж часткамі складаных

сказаў, сродкі іх выражэння. Злучэнне і падпарадкаванне ў складаным сказе. Прынцыпы класіфікацыі складаных сказаў. Тыпы складаных сказаў: злучнікавыя (складаназлучаныя і складаназалежныя) і бяззлучнікавыя.

Будова складаназлучаных сказаў. Класіфікацыя складаназлучаных сказаў: складаназлучаныя сказы са спалучальнымі, супастаўляльнымі, пералічальна-размеркавальнымі, далучальнымі часткамі. Сродкі сувязі частак у складаназлучаным сказе. Знакі прыпынку ў складаназлучаным сказе.

Складаназалежны сказ. Будова складаназалежных сказаў. Галоўная і даданая часткі. Сродкі сувязі даданай часткі з галоўнай (падпарадкавальныя злучнікі, злучальныя словы, інтанацыя і інш.). Размежаванне злучнікаў і злучальных слоў (адносных займеннікаў і займеннікавых прыслоўяў). Тыпы даданых частак складаназалежнага сказа: дзейнікавыя, выказнікавыя, азначальныя, дапаўняльныя, акалічнасныя (месца, часу, умовы, прычыны, мэты, уступкі, выніку, спосабу дзеяння, меры і ступені), параўнальныя, далучальныя.

Складаназалежныя сказы з некалькімі даданымі часткамі. Сузалежнае (паралельнае), паслядоўнае і змешанае падпарадкаванне даданых частак. Знакі прыпынку ў складаназалежным сказе.

Бяззлучнікавы складаны сказ. Будова бяззлучнікавых складаных сказаў. Бяззлучнікавыя сказы з аднатыпнымі і разнатыпнымі часткамі. Сэнсавыя адносіны паміж часткамі бяззлучнікавых складаных сказаў і спосабы іх выражэння. Знакі прыпынку ў бяззлучнікавых складаных сказах.

Складаныя сказы з рознымі відамі сувязі. Разнавіднасці складаных сказаў з рознымі відамі сувязі. Знакі прыпынку ў складаных сказах з рознымі відамі сувязі.

Сінтаксічны разбор складаных сказаў.

Чужая мова. Чужая мова і спосабы яе перадачы: простая, ускосная і няўласна-простая мова. Будова сказаў з простаю мовай. Правілы замены простаю мовы ўскоснай. Ужыванне і стылістычныя функцыі няўласна-простаю мовы. Знакі прыпынку пры простаю мове. Цытаты, іх афармленне на пісьме.

12. Пунктуацыя. Паняцце пунктуацыі. Класіфікацыя знакаў прыпынку (раздзяляльныя, выдзяляльныя). Функцыі знакаў прыпынку. Асноўныя правілы пастаноўкі знакаў прыпынку.

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА
(дзённая форма атрымання адукацыі)

Нумар раздзела, тэмы,	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін				Самастойная работа	Літаратура	Формы кантролю знанняў
		лекцыі	практычныя заняткі	КСР				
				лекцыі	практычныя			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I курс, 1 семестр								
1	Беларуская нацыянальная мова, яе формы Літаратурная мова – адна з формаў нацыянальнай мовы, яе прыметы і асаблівасці. Нормы сучаснай беларускай літаратурнай мовы	2				4	[1, 5, 6, 14]	стварэнне ментальных карт
2	Фанетыка	6	12		2	10		
2.1	Фанетыка як раздзел мовазнаўства	2					[1, 5, 6]	стварэнне схемы
2.2	Галосныя гукі і іх класіфікацыя	2	2				[1, 4, 5, 6]	практычнае заданне
2.3	Зычныя гукі і іх класіфікацыі	2	2				[1, 4, 5, 6]	практычнае заданне
2.4	Фанетычныя (пазіцыйныя і камбінаторныя) змены зычных гукаў		2				[1, 4, 5, 6]	практычнае заданне

2.5	Фанетычныя і гістарычныя чаргаванні зычных гукаў		2				[1, 4, 5, 6]	практычнае заданне
2.6	Фанетычныя асаблівасці беларускай мовы ў параўнанні з рускай мовай				2		[1, 4, 5, 6]	стварэнне прэзентацый
2.7	Склад. Націск		2				[1, 4, 5, 6]	практычнае заданне
2.7	Фанетычны разбор. Фанетычная транскрыпцыя		2				[1, 4, 5, 6]	фанетычны разбор
3	Арфаэпія				2	4		
3.1	Арфаэпія і яе задачы				2		[1, 4, 5, 6, 25]	РКР № 1
4	Графіка і арфаграфія	2	2			8		
4.1	Графіка, яе змест і задачы. Арфаграфія, яе прадмет і задачы	2					[1, 5, 6]	вуснае выказванне
4.2	Суадносіны літар і гукаў		2				[1, 4, 5, 6]	практычнае заданне
5	Лексікалогія	4	8	2		10		
5.1	Лексікалогія як раздзел мовазнаўства	2					[1, 5, 6]	стварэнне ментальных карт
5.2	Лексічнае значэнне слова	2	2				[1, 4, 5, 6, 28, 29]	практычнае заданне
5.3	Віды семантычных адносін у лексіцы		2				[1, 4, 5, 6, 18, 22, 26]	практычнае заданне
5.3	Класіфікацыя лексікі беларускай мовы паводле паходжання, сферы, частаты ўжывання і стылістычнай афарбоўкі			2			[1, 5, 6]	складанне схемы
5.4	Лексіка сучаснай беларускай мовы паводле паходжання		2				[1, 4, 5, 6, 16]	практычнае заданне

5.5	Класіфікацыі беларускай лексікі паводле сферы, частаты ўжывання і стылістычнай афарбоўкі		2				[1, 4, 5, 6, 28]	РКР № 2
6	Фразеалогія	2	4			6		
6.1	Фразеалогія як раздзел мовазнаўства	2					[1, 5, 6]	
6.2	Крыніцы ўзнікнення беларускай фразеалогіі		2				[1, 4, 5, 6, 23]	практычнае заданне
6.3	Прыказкі, устойлівыя параўнанні		2				[1, 4, 5, 6]	практычнае заданне
7	Лексікаграфія		2		2	6		
7.1	Практычнае значэнне слоўнікаў				2		[1, 5, 6, 14]	напісанне анатацый
7.2	Будова слоўнікавага артыкула ў энцыклапедычных і лінгвістычных слоўніках		2				[1, 5, 6, 17, 24, 27, 30, 31]	
	Усяго за семестр:	16	28	2	6	48		экзамен
II курс, 3 семестр								
8	Марфеміка	2	4			6		
8.1	Марфеміка як вучэнне аб марфемах	2					[5, 6]	распрацоўка схемы
8.2	Аснова слова і яе тыпы. Тыпы марфем		2				[4, 5, 6, 9, 11]	практычнае заданне
8.3	Змены ў марфемнай будове слова		2				[4, 5, 6, 9, 11]	марфемны разбор
9	Словаўтварэнне	2	4			6		
9.1	Словаўтварэнне, яго прадмет і задачы	2					[5, 6]	
9.2	Асноўныя спосабы ўтварэння слоў у беларускай мове		2				[4, 5, 6, 12]	практычнае заданне
9.3	Словаўтваральны разбор		2				[2, 3, 6, 12]	РКР № 1

10	Марфалогія Марфалогія як раздзел граматыкі, яе прадмет і задачы	2				4	[5, 6]	франтальнае апытванне
10.1	Назоўнік	4	12	2	2	10		
10.1.1	Назоўнік як часціна мовы	2					[5, 6]	
10.1.2	Катэгорыя роду назоўніка. Катэгорыя ліку назоўнікаў		2	2			[3, 5, 20]	практычнае заданне
10.1.3	Катэгорыя склону назоўнікаў. Скланенне назоўнікаў у сучаснай беларускай мове	2					[3, 5, 20]	
10.1.4	Скланенне назоўнікаў у сучаснай беларускай мове		2				[3, 5, 20]	практычнае заданне
10.1.5	Скланенне назоўнікаў у множным ліку				2		[3, 5, 20]	
10.1.6	Рознаскланяльныя назоўнікі		2				[3, 5, 20]	практычнае заданне
10.1.7	Скланенне асабовых імёнаў, прозвішчаў і геаграфічных назваў		2				[3, 5, 20]	
10.1.8	Словаўтварэнне і правапіс назоўнікаў		2				[3, 5, 20]	практычнае заданне
10.1.9	Марфалагічны разбор назоўнікаў		2				[2, 3, 5, 20]	
10.2	Прыметнік	4	4		2	8		
10.2.1	Прыметнік як часціна мовы	2					[4, 5, 6]	распрацоўка ментальных карт
10.2.2	Лексіка-граматычныя разрады прыметнікаў	2					[4, 5, 6]	
10.2.3	Ступені параўнання якасных прыметнікаў		2				[3, 5, 21]	практычнае заданне

10.2.3	Скланенне якасных, адносных і прыналежных прыметнікаў				2		[3, 5, 21]	практычнае заданне
10.2.4	Словаўтварэнне і правапіс прыметнікаў		2				[2, 3, 5, 21]	марфалагічны разбор
10.3	Лічэбнік	2	4		2	8		
10.3.1	Лічэбнік як часціна мовы	2					[4, 5, 6]	
10.3.2	Скланенне лічэбнікаў розных разрадаў		2				[3, 5, 21]	практычнае заданне
10.3.3	Сінтаксічная сувязь лічэбнікаў з назоўнікам				2		[3, 5, 21]	
10.3.4	Правапіс лічэбнікаў		2				[2, 3, 5, 21]	марфалагічны разбор
10.4	Займеннік	2	4		2	6		
10.4.1	Займеннік як часціна мовы	2					[4, 5, 6]	
10.4.2	Разрады займеннікаў паводле іх значэння		2				[3, 5, 21]	практычнае заданне
10.4.3	Скланенне займеннікаў, іх правапіс				2		[3, 5, 21]	
10.4.4	Марфалагічны разбор займеннікаў		2				[2, 3, 5, 21]	РКР № 2
	Усяго за семестр:	18	32	2	8	48		экзамен
II курс, 4 семестр								
10.5	Дзеяслоў	6	14	2		14		
10.5.1	Дзеяслоў як часціна мовы	2					[4, 5, 6]	
10.5.2	Дзве асновы дзеяслова		2				[3, 5, 19]	формаўтваральны разбор
10.5.3	Непрэдыкатывыя катэгорыі дзеяслова	2					[4, 5, 6]	

10.5.4	Катэгорыя трывання дзеяслова		2				[3, 5, 19]	практычнае заданне
10.5.5	Катэгорыя ладу і часу			2			[4, 5, 6]	
10.5.6	Катэгорыя ладу.		2				[3, 5, 19]	практычнае заданне
10.5.6	Катэгорыя часу		2				[3, 5, 19]	практычнае заданне
10.5.7	Катэгорыя асобы	2	2				[3, 5, 19]	практычнае заданне
10.5.8	Спражэнне дзеясловаў		2				[3, 5, 19]	практычнае заданне
10.5.9	Словаўтварэнне і правапіс дзеясловаў		2				[2, 3, 5, 19]	марфалагічны разбор
10.6	Дзеепрыметнік	2	2		2	6		
10.6.1	Дзеепрыметнік як форма дзеяслова	2					[4, 5, 6]	
10.6.2	Дзеепрыметнікі незалежнага і залежнага стану, іх утварэнне		2				[2, 3, 5, 19]	марфалагічны разбор
10.6.3	Асаблівасці ўжывання дзеепрыметнікаў у сучаснай беларускай мове (у параўнанні з рускай)				2		[3, 5, 19]	пераклад
10.7	Дзеепрыслоўе	2	2		2	6		
10.7.1	Дзеепрыслоўе як форма дзеяслова	2					[4, 5, 6]	
10.7.2	Дзеепрыслоўі закончанага і незакончанага трывання, іх утварэнне				2		[3, 5, 19]	марфалагічны разбор
10.7.3	Правілы ўжывання дзеепрыслоўяў		2				[2, 3, 5, 19]	практычнае заданне
10.8	Прыслоўе. Безасабова-прэдыкатыўныя словы	2	6		2	10		
10.8.1	Прыслоўе як часціна мовы. Безасабова-прэдыкатыўныя словы	2					[4, 5, 6]	франтальнае апытванне

10.8.2	Разрады прыслоўяў паводле значэння		2				[3, 5, 21]	практычнае заданне
10.8.3	Утварэнне прыслоўяў ад розных часцін мовы		2				[3, 5, 21]	практычнае заданне
10.8.4	Правапіс прыслоўяў				2		[3, 5, 21]	тэст
10.8.5	Марфалагічны разбор безасабова-прэдыкатыўных слоў і прыслоўяў		2				[2, 3, 5, 21]	марфалагічны разбор
10.9	Лексіка-граматычныя разрады слоў, якія не адносяцца да самастойных і службовых часцін мовы	2	2			4		
10.9.1	Мадальныя словы. Выклічнік. Гукапераймальныя словы	2					[4, 5, 6]	распрацоўка ментальных карт
10.9.2	Марфалагічны разбор мадальных слоў і выклічнікаў		2				[2, 3, 5]	марфалагічны разбор
10.10	Службовыя часціны мовы	4	6		2	8		
10.10.1	Прыназоўнік як службовая часціна мовы. Злучнік як службовая часціна мовы.	2					[4, 5, 6]	
10.10.2	Правапіс прыназоўнікаў		2				[2, 3, 5]	марфалагічны разбор
10.10.3	Разрады злучальных і падпарадкавальных злучнікаў		2				[2, 3, 5]	марфалагічны разбор
10.10.4	Часціца як службовая часціна мовы	2					[4, 5, 6]	
10.10.5	Правапіс часціц		2				[2, 3, 5]	марфалагічны разбор
10.10.6	Ужыванне часціц <i>не</i> і <i>ні</i> з рознымі часцінамі мовы.				2		[2, 3, 5]	тэст
	Усяго за семестр:	18	32	2	8	48		залік

III курс, 5 семестр								
11	Сінтаксіс Сінтаксіс, яго змест і задачы. Асноўныя сінтаксічныя адзінкі. Віды сінтаксічнай сувязі (злучэнне і падпарадкаванне).	2					[5, 6]	апытванне
11.1	Словазлучэнне	2	4			4		
11.1.1	Словазлучэнне як сінтаксічная адзінка	2					[5, 6]	стварэнне ментальных карт
11.1.2	Віды падпарадкавальнай сінтаксічнай сувязі слоў у словазлучэнні		2				[4, 5, 7]	практычнае заданне
11.1.3	Сінтаксічны разбор словазлучэнняў		2				[2, 3, 5]	сінтаксічны разбор
11.2	Сказ. Тыпы сказаў	2				2		
11.2.1	Сказ як сінтаксічная адзінка	2				2	[5, 6]	стварэнне схем
11.3	Просты сказ	4	10			4	10	
11.3.1	Двухсастаўныя сказы	2					[5, 6]	
11.3.2	Дзейнік двухсастаўнага сказа.		2				[3, 5, 6]	практычнае заданне
11.3.3	Выказнік двухсастаўнага сказа		2				[3, 5, 6]	практычнае заданне
11.3.4	Дапаўненне		2				[3, 5, 6]	практычнае заданне
11.3.5	Азначэнне. Прыдатак як разнавіднасць дапасаванага азначэння		2				[3, 5, 6]	практычнае заданне
11.3.6	Акалічнасць					2	[3, 5, 6]	практычнае заданне

11.3.7	Аднасастаўныя сказы. Сінтаксічна непадзельныя сказы. Няпоўныя сказы	2					[5, 6]	
11.3.8	Аднасастаўныя сказы.		2				[3, 5, 6]	практычнае заданне
11.3.9	Няпоўныя сказы. Сінтаксічна непадзельныя сказы				2		[2, 3, 5, 6]	сінтаксічны разбор
11.4	Ускладнены сказ	4	6		2	6		
11.4.1	Агульная характарыстыка ўскладненага сказа	4					[5, 6]	
11.4.2	Сказы з аднароднымі членамі		2				[3, 5, 6]	практычнае заданне
11.4.3	Знакі прыпынку пры адасобленых членах сказа		2				[3, 5, 6]	практычнае заданне
11.4.4	Знакі прыпынку ў сказах з параўнальнымі зваротамі, пабочнымі і ўстаўнымі канструкцыямі, звароткамі				2		[3, 5, 6]	тэст
11.4.5	Сінтаксічны разбор простага сказа		2				[2, 3, 5, 6]	сінтаксічны разбор
11.5	Складаны сказ. Складаназлучаны сказ	2	2			2		
11.5.1	Складаны сказ як сінтаксічная адзінка. Складаназлучаны сказ	2					[5, 6]	
11.5.2	Знакі прыпынку ў складаназлучаным сказе. Сродкі сувязі частак у складаназлучаным сказе.		2				[2, 3, 5, 6]	сінтаксічны разбор
11.6	Складаназалежны сказ		4	2		4		
11.6.1	Будова складаназалежных сказаў				2		[5, 6]	канспект
11.6.2	Знакі прыпынку ў складаназалежным сказе		2				[3, 5, 6]	практычнае заданне
11.6.3	Складаназалежныя сказы з некалькімі даданымі часткамі		2				[2, 3, 5, 6]	сінтаксічны разбор

11.7	Бяззлучнікавы складаны сказ	2	2			6		
11.7.1	Будова бяззлучнікавых складаных сказаў	2					[5, 6]	
11.7.2	Знакі прыпынку ў бяззлучнікавых складаных сказах		2			4	[2, 3, 5, 6]	сінтаксічны разбор
11.8	Складаныя сказы з рознымі відамі сувязі		2			2	[2, 3, 5, 6]	сінтаксічны разбор
11.9	Чужая мова	2	4		2	4		
11.9.1	Чужая мова і спосабы яе перадачы	2					[5, 6]	
11.9.2	Знакі прыпынку пры простае мове. Правілы замены простае мовы ўскоснай		2		2		[3, 5, 6]	распрацоўка схем
11.9.3	Цытаты, іх афармленне на пісьме		2				[3, 5, 6]	эсе
12	Пунктуацыя		2			4		
12.1	Паняцце пунктуацыі		2				[2, 3, 5, 6]	практычнае заданне
	Усяго за семестр:	20	36	2	8	42		залік

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ
(для студэнтаў завочнай формы атрымання адукацыі (5 г.н.))

Нумар раздзела, тэмы,	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін		Літаратура	Формы кантролю знанняў
		лекцыі	практычныя заняткі		
1	2	3	4	5	6
1 курс, установачная сесія					
2	Фанетыка	2	4		
2.1	<i>Фанетыка як раздзел мовазнаўства.</i> Прадмет і задачы фанетыкі. Паняцце пра фанетычнае чляненне маўленчай плыні. Фанетычныя адзінкі вуснага маўлення (гук, склад, фанетычнае слова, маўленчы такт, інтанацыйная фраза). Класіфікацыі гукаў: акустычная, артыкуляцыйная і функцыянальная.	2		[1, 5, 6]	стварэнне схемы
2.2	<i>Галосныя гукі і іх класіфікацыя.</i> Моцная і слабая пазіцыі галосных гукаў. Пазіцыйныя змены галосных гукаў. Пазіцыйныя і гістарычныя чаргаванні галосных гукаў.		2	[1, 3, 5, 6]	практычнае заданне
2.3	Зычныя гукі і іх класіфікацыі. Фанетычныя (пазіцыйныя і камбінаторныя) змены зычных гукаў. Асіміляцыя і дысіміляцыя. Фанетычнае падаўжэнне зычных.		2	[1, 3, 5, 6]	практычнае заданне
	Усяго:	2	4		

I курс, 1 семестр					
5	Лексікалогія	2	4		
5.1	<i>Лексікалогія як раздзел мовазнаўства. Лексічны склад мовы. Безэквівалентная лексіка. Слова як адзінка мовы. Функцыі слова. Слова і словаформа. Паняцце пра варыянты слова.</i>	2		[1, 5, 6]	стварэнне ментальных карт
5.2	<i>Лексічнае значэнне слова. Паўназначныя і непаўназначныя словы. Тыпы лексічных значэнняў слова: матываваныя і нематываваныя, свабодныя і звязаныя, прамыя і пераносныя. Асноўныя тыпы пераносных значэнняў: метафара, метанімія, сінекдаха. Віды семантычных адносін у лексіцы.</i>		2	[1, 3, 5, 6, 28, 29]	практычнае заданне
5.3	<i>Класіфікацыя лексікі беларускай мовы: паводле паходжання, сферы, частаты ўжывання і стылістычнай афарбоўкі</i>		2	[1, 5, 6]	складанне схемы
	Усяго за семестр:	2	4		
I курс, 2 семестр					экзамен
II курс, 3 семестр					
8	Марфеміка	1			
8.1	<i>Марфеміка як вучэнне аб марфемах. Паняцце марфемы. Адметныя адзнакі марфемы (паўтаральнасць, непадзельнасць, значымасць). Слова і марфема. Тыпы марфем.</i>	1		[5, 6]	распрацоўка схемы
9	Словаўтварэнне (3 гадзін)	1	2		
9.1	<i>Словаўтварэнне, яго прадмет і задачы. Вытворнае і зыходнае словы. Утваральная аснова і словаўтваральны фармант. Словаўтваральны ланцужок, словаўтваральнае гняздо. Асноўныя спосабы ўтварэння слоў у беларускай мове.</i>	1		[5, 6]	
9.3	<i>Марфемны і словаўтваральны разборы</i>		2	[2, 3, 5, 12]	разборы
10.1	Назоўнік	2	2		
10.1.1	<i>Назоўнік як часціна мовы. Лексіка-граматычныя разрады</i>	2		[4, 5, 6]	

	назоўнікаў. Граматычныя катэгорыі назоўніка: род, лік, склон. Скланенне назоўнікаў у сучаснай беларускай мове. Тыпы скланення назоўнікаў. Парадыгмы скланення назоўнікаў.				
10.1.2	<i>Марфалагічны разбор назоўнікаў</i>		2	[2, 3, 5, 20]	марфалагічны разбор
10.2	Прыметнік		2		
10.2.1	<i>Прыметнік як часціна мовы. Лексіка-граматычныя разрады прыметнікаў. Катэгорыі роду, ліку, склону прыметніка. Марфалагічны разбор прыметнікаў</i>		2	[4, 5, 6]	распрацоўка ментальных карт
10.3	Лічэбнік	1	2		
10.3.1	<i>Лічэбнік як часціна мовы. Разрады лічэбнікаў паводле значэння. Разрады лічэбнікаў паводле структуры. Скланенне лічэбнікаў розных разрадаў</i>	1	2	[4, 5, 6]	практычнае заданне
10.4	Займеннік	1	2		
10.4.1	<i>Займеннік як часціна мовы. Разрады займеннікаў паводле іх значэння. Групы займеннікаў па суадноснасці з іншымі часцінамі мовы. Скланенне займеннікаў, іх правапіс</i>	1	2	[4, 5, 6]	практычнае заданне
	Усяго за семестр:	6	10		экзамен
II курс, 4 семестр					
10.5	Дзеяслоў	2	4		
10.5.1	<i>Дзеяслоў як часціна мовы. Сістэма дзеяслоўных формаў. Спрагальныя і неспрагальныя, зменныя і нязменныя дзеяслоўныя формы. Неазначальная форма дзеяслова (інфінітыў), яе граматычныя катэгорыі і сінтаксічная функцыя. Дзве асновы дзеяслова.</i>	2		[4, 5, 6]	
10.5.2	<i>Граматычныя катэгорыі дзеяслова. Катэгорыя трывання дзеяслова. Пераходныя і непераходныя дзеясловы. Зваротныя дзеясловы, іх значэнні. Катэгорыя стану дзеяслова. Катэгорыя ладу. Катэгорыя часу.</i>		2	[2, 3, 5, 6]	марфалагічны разбор

10.5.3	<i>Спражэнне дзеясловаў. Першае і другое спражэнні. Рознаспрагальныя і нетэматычныя дзеясловы. Спосабы вызначэння спражэння.</i>		2	[2, 3, 5, 19]	практычнае заданне
	Усяго за семестр:	2	4		
III курс, 5 семестр					
10.6	Дзеепрыметнік		1		
10.6.1	<i>Дзеепрыметнік як форма дзеяслова. Дзеепрыметнікі незалежнага і залежнага стану, іх утварэнне</i>		1	[2, 3, 5, 19]	марфалагічны разбор
10.7	Дзеепрыслоўе		1		
10.7.1	<i>Дзеепрыслоўе як форма дзеяслова. Дзеепрыслоўі закончанага і незакончанага трывання, іх утварэнне</i>		1	[2, 3, 5, 19]	марфалагічны разбор
10.8	Прыслоўе. Безасабова-прэдыкатыўныя словы)		2		
10.8.1	<i>Марфалагічны разбор прыслоўяў і безасабова-прэдыкатыўных слоў</i>		2	[3, 5, 21]	марфалагічны разбор
10.9	Лексіка-граматычныя разрады слоў, якія не адносяцца да самастойных і службовых часцін мовы		2		
10.9.1	<i>Марфалагічны разбор мадальных слоў і выклічнікаў</i>		2	[2, 3, 5]	марфалагічны разбор
10.10	Службовыя часціны мовы	2	2		
10.10.1	<i>Прыназоўнік. Злучнік. Часціца. Значэнне і граматычныя функцыі прыназоўнікаў. Разрады злучнікаў паводле паходжання і ўтварэння, паводле ўжывання, паводле структуры, паводле функцыянальнага прызначэння. Разрады часціц паводле паходжання і саставу. Разрады часціц паводле функцыянальнага значэння</i>	2		[4, 5, 6]	
10.10.2	<i>Прапаніс часціц. Ужыванне часціц не і ні з рознымі часціцамі мовы.</i>		2	[2, 3, 5, 6]	практычнае заданне
	Усяго за семестр:	2	8		залік

III курс, 6 семестр					
11	Сінтаксіс Сінтаксіс, яго змест і задачы. Сувязь сінтаксісу з іншымі раздзелаў мовазнаўства. Асноўныя сінтаксічныя адзінкі. Словазлучэнне як сінтаксічная адзінка. Класіфікацыя словазлучэнняў	2		[5, 6]	
11.1	Словазлучэнне		2		
11.1.1	<i>Сінтаксічны разбор словазлучэнняў</i>		2	[2, 3, 5, 6]	сінтаксічны разбор
11.2	Сказ. Тыпы сказаў (2 гадзіны)	2			
11.2.1	<i>Сказ як сінтаксічная адзінка. Тыпы сказаў паводле мэты выказвання; паводле эмацыянальнай афарбоўкі; паводле адносін выказвання да рэчаіснасці; паводле граматычнай структуры.</i>	2		[5, 6]	стварэнне схем
11.3	Просты сказ		2		
11.3.1	<i>Двухсастаўныя сказы. Аснова простага двухсастаўнага сказа. Галоўныя і даданыя члены сказа. Марфалагізаваныя і немарфалагізаваныя члены сказа.</i>		2	[5, 6]	
11.4	Ускладнены сказ		2		
11.4.1	<i>Сінтаксічны разбор простага сказа</i>		2	[2, 3, 5, 6]	сінтаксічны разбор
11.5	Складаны сказ. Складаназлучаны сказ	2	2		
11.5.1	<i>Складаны сказ як сінтаксічная адзінка. Адрозненне складанага сказа ад простага. Тыпы адносін паміж часткамі складаных сказаў, сродкі іх выражэння. Злучэнне і падпарадкаванне ў складаным сказе. Прынцыпы класіфікацыі складаных сказаў. Тыпы складаных сказаў.</i>	2		[5, 6]	
11.5.2	<i>Знакі прыпынку ў складаным сказе.</i>		2	[2, 3, 5, 6]	сінтаксічны

					разбор
11.9	Чужая мова		2		
11.9.2	<i>Знакі прыпынку пры прастай мове. Чужая мова і спосабы яе перадачы: прастая, ускосная і няўласна-простая мова. Будова сказаў з прастай мовай.</i>		2	[2, 3, 5, 6]	распрацоўка схем
	<i>Усяго за семестр:</i>	6	10		
	IV курс, 7 семестр				залік

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ
(для студэнтаў завочнай формы атрымання адукацыі (3,5 г.н.))

Нумар раздзела, тэмы,	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін		Літаратура	Формы кантролю знанняў
		лекцыі	практычныя заняткі		
1	2	3	4	5	6
I курс, установачная сесія					
2	Фанетыка	2	2		
2.1	<i>Фанетыка як раздзел мовазнаўства. Прадмет і задачы фанетыкі. Паняцце пра фанетычнае чляненне маўленчай плыні. Фанетычныя адзінкі вуснага маўлення (гук, склад, фанетычнае слова, маўленчы такт, інтанацыйная фраза).</i>	2		[1, 5, 6]	стварэнне схемы
2.2	<i>Класіфікацыі гукаў: акустычная, артыкуляцыйная і функцыянальная. Моцная і слабая пазіцыі галосных і зычных гукаў. Пазіцыйныя і гістарычныя чаргаванні галосных і зычных гукаў.</i>		2	[1, 2, 3, 6]	практычнае заданне
5	Лексікалогія		2		
5.1	<i>Лексічнае значэнне слова. Паўназначныя і непаўназначныя словы. Тыпы лексічных значэнняў слова: матываваныя і нематываваныя, свабодныя і звязаныя, прамыя і пераносныя. Асноўныя тыпы</i>		2	[1, 3, 5, 6, 28, 29]	практычнае заданне

	пераносных значэнняў: метафара, метанімія, сінекдаха. Віды семантычных адносін у лексіцы.				
	Усяго:	2	4		
I курс, 1 семестр					экзамен
I курс, 2 семестр					
8	Марфеміка	1			
8.1	<i>Марфеміка як вучэнне аб марфемах.</i> Паняцце марфемы. Адметныя адзнакі марфемы (паўтаральнасць, непадзельнасць, значымасць). Слова і марфема. Тыпы марфем.	1		[5, 6]	распрацоўка схемы
9	Словаўтварэнне	1			
9.1	<i>Словаўтварэнне, яго прадмет і задачы.</i> Вытворнае і зыходнае словы. Утваральная аснова і словаўтваральны фармант. Словаўтваральны ланцужок, словаўтваральнае гняздо. Асноўныя спосабы ўтварэння слоў у беларускай мове.	1		[5, 6]	словаўтваральны разбор
10.1	Назоўнік	2	2		
10.1.1	<i>Назоўнік як часціна мовы.</i> Лексіка-граматычныя разрады назоўнікаў. Граматычныя катэгорыі назоўніка: род, лік, склон. Скланенне назоўнікаў у сучаснай беларускай мове. Тыпы скланення назоўнікаў. Парадыгмы скланення назоўнікаў.	2		[4, 5, 6]	
10.1.2	<i>Марфалагічны разбор назоўнікаў</i>		2	[2, 3, 5, 20]	марфалагічны разбор
10.3	Лічэбнік		1		
10.3.1	<i>Лічэбнік як часціна мовы.</i> Разрады лічэбнікаў паводле значэння. Разрады лічэбнікаў паводле структуры. Скланенне лічэбнікаў розных разрадаў		1	[2, 3, 5, 6]	практычнае заданне
10.4	Займеннік (1 гадзіна)		1		
10.4.1	<i>Займеннік як часціна мовы.</i> Разрады займеннікаў паводле іх значэння. Групы займеннікаў па суадноснасці з іншымі часцінамі мовы. Скланенне займеннікаў, іх правапіс		1	[2, 3, 5, 6]	практычнае заданне
	Усяго за семестр:	4	4		экзамен

II курс, 3 семестр					
10.5	Дзеяслоў	2	2		
10.5.1	<i>Дзеяслоў як часціна мовы. Сістэма дзеяслоўных формаў. Спрагальныя і неспрагальныя, зменныя і нязменныя дзеяслоўныя формы. Неазначальная форма дзеяслова (інфінітыў), яе граматычныя катэгорыі і сінтаксічная функцыя. Дзве асновы дзеяслова.</i>	2		[4, 5, 6]	
10.5.2	<i>Граматычныя катэгорыі дзеяслова. Катэгорыя трывання дзеяслова. Пераходныя і непераходныя дзеясловы. Зваротныя дзеясловы, іх значэнні. Катэгорыя стану дзеяслова. Катэгорыя ладу. Катэгорыя часу.</i>		2	[2, 3, 5, 6]	марфалагічны разбор
10.6	Дзеепрыметнік		1		
10.6.1	<i>Дзеепрыметнік як форма дзеяслова. Дзеепрыметнікі незалежнага і залежнага стану, іх утварэнне</i>		1	[2, 3, 5, 6]	марфалагічны разбор
10.7	Дзеепрыслоўе		1		
10.7.1	<i>Дзеепрыслоўе як форма дзеяслова. Дзеепрыслоўі закончанага і незакончанага трывання, іх утварэнне</i>		1	[2, 3, 5, 6]	марфалагічны разбор
10.10	Службовыя часціны мовы		2		
10.10.1	<i>Прыназоўнік. Злучнік. Часціца. Значэнне і граматычныя функцыі прыназоўнікаў. Разрады злучнікаў паводле паходжання і ўтварэння, паводле ўжывання, паводле структуры, паводле функцыянальнага прызначэння. Разрады часціц паводле паходжання і саставу. Разрады часціц паводле функцыянальнага значэння</i>		2	[2, 3, 5, 6]	
	Усяго за семестр:	2	6		залік
II курс, 4 семестр					
11	Сінтаксіс	2		[5, 6]	
	<i>Сінтаксіс, яго змест і задачы. Сувязь сінтаксісу з іншымі раздзеламі мовазнаўства. Асноўныя сінтаксічныя адзінкі.</i>				

	Словазлучэнне як сінтаксічная адзінка. Класіфікацыя словазлучэнняў. Тыпы сказаў.				
11.1	Словазлучэнне		2		
11.1.1	<i>Сінтаксічны разбор словазлучэнняў</i>		2	[2, 3, 5, 6]	сінтаксічны разбор
11.3	Просты сказ		1		
11.3.1	<i>Двухсастаўныя сказы. Аснова простага двухсастаўнага сказа. Галоўныя і даданыя члены сказа. Марфалагізаваныя і немарфалагізаваныя члены сказа.</i>		1	[5, 6]	
11.4	Ускладнены сказ		1		
11.4.1	<i>Сінтаксічны разбор простага сказа</i>		1	[2, 3, 5, 6]	сінтаксічны разбор
11.5	Складаны сказ. Складаназлучаны сказ		2		
11.5.1	<i>Складаны сказ як сінтаксічная адзінка. Адрозненне складанага сказа ад простага. Тыпы адносін паміж часткамі складаных сказаў, сродкі іх выражэння. Злучэнне і падпарадкаванне ў складаным сказе. Прынцыпы класіфікацыі складаных сказаў. Тыпы складаных сказаў.</i>		2	[2, 3, 5, 6]	
	<i>Усяго за семестр:</i>	2	6		
	III курс, 5 семестр				<i>залік</i>

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

ЛІТАРАТУРА

Асноўная літаратура

1. Беларуская мова. 1 курс [Электронны рэсурс] : інтэрактыўны электрон. вучэб.-метад. комплекс па вучэб. дысцыпліне / склад. Т. С. Бабровіч, А. С. Васілеўская, В. Г. Качан // СДО Moodle БГПУ. – Рэжым доступу: <https://bspu.by/moodle/course/view.php?id=5381>. – Дата доступу: 27.03.2023.
2. Сучасная беларуская літаратурная мова : вучэб. дапам. для студэнтаў устаноў выш. адукацыі па філал. спецыяльнасцях / Д. В. Дзятко [і інш.]. – Мінск : Выш. шк., 2017. – 588 с.

Дадатковая літаратура

3. Азарка, В. У. Беларуская мова: аналіз моўных адзінак : дапам. для студэнтаў выш. навуч. устаноў / В. У. Азарка, А. С. Васілеўская. – Мінск : Беларус. дзярж. пед. ун-т, 2011. – 116 с.
4. Грыгор'ева, Л. М. Сучасная беларуская мова : зб. практыкаванняў : вучэб. дапам. для студэнтаў выш. навуч. устаноў / Л. М. Грыгор'ева, Г. Ф. Андарала. – Мінск : Выш. шк., 2010. – 368 с.
5. Кароткая граматыка беларускай мовы : у 2 ч. / пад рэд. А. А. Лукашанца. – Мінск : Беларус. навука, 2007–2009. – 2 ч.
6. Сучасная беларуская мова : вучэб. дапам. для студэнтаў спецыяльнасці «Пачатковая адукацыя» ўстаноў, якія забяспечваюць атрыманне выш. адукацыі / Л. М. Грыгор'ева [і інш.]. – 4-е выд. – Мінск : Выш. шк., 2011. – 621 с.

Слоўнікі

7. Арашонкава, Г. У. Кіраванне ў беларускай і рускай мовах : слоўнік-даведнік / Г. У. Арашонкава, В. П. Лемцюгова. – Мінск : Выш. шк., 1991. – 303 с.
8. Арашонкава, Г. У. Слоўнік цяжкасцей беларускай мовы: правапіс, вымаўленне, націск, словазмяненне, словаўжыванне : каля 10000 слоў / Г. У. Арашонкава, В. П. Лемцюгова. – Мінск : Радыёла-плюс, 2005. – 445 с.
9. Бардовіч, А. М. Марфемны слоўнік беларускай мовы : каля 75000 слоў / А. М. Бардовіч, Л. М. Шакун. – 2-е выд. – Мінск : Выш. шк., 1989. – 718 с.
10. Бардовіч, А. М. Словаўтваральны слоўнік беларускай мовы : вучэб. дапам. / А. М. Бардовіч, М. М. Круталевіч, А. А. Лукашанец. – Мінск : Беларус. навука, 2000. – 413 с.
11. Бардовіч, А. М. Школьны марфемны слоўнік беларускай мовы : дапаможнік / А. М. Бардовіч, Л. С. Мормыш, Л. М. Шакун. – 2-е выд. – Мінск : Аверсэв, 2006. – 495 с.

12. Бардовіч, А. М. Школьны словаўтваральны слоўнік беларускай мовы / А. М. Бардовіч, М. М. Круталевіч, А. А. Лукашанец. – Мінск : Аверсэв, 2006. – 511 с.
13. Беларуска-рускі слоўнік : у 3 т. / Нац. акад. навук Беларусі, Ін-т мовы і літ. ; рэдкал.: А. А. Лукашанец (гал. рэд.) [і інш.]. – 4-е выд., перапрац. і дап. – Мінск : Беларус. Энцыкл., 2012. – 3 т.
14. Беларуская мова : энцыклапедыя / пад рэд. А. Я. Міхневіча. – Мінск : Беларус.Энцыкл, 1994. – 665 с.
15. Беларускі арфаграфічны слоўнік: новае арфаграфічнае напісанне / склад.: Л. П. Кунцэвіч [і інш.]. – 3-е выд. – Мінск : Беларус. навука, 2012. – 694 с.
16. Булыка, А. М. Слоўнік іншамоўных слоў : у 2 т. / А. М. Булыка. – Мінск : Беларус. Энцыкл., 1999. – 2 т.
17. Гістарычны слоўнік беларускай мовы : 37 вып. / Акад. навук Беларус. ССР, Ін-т мовазнаўства. – Мінск : Навука і тэхніка, 1982–2010. – 37 вып.
18. Грабчыкаў, С. М. Слоўнік паронімаў беларускай мовы / С. М. Грабчыкаў. – Мінск : Нар. асвета, 1994. – 478 с.
19. Граматычны слоўнік дзеяслова : А–Я / склад.: В. П. Русак [і інш.]. – 2-е выд. – Мінск : Беларус. навука, 2013. – 1151 с.
20. Граматычны слоўнік назоўніка : А – Я / склад.: Г. У. Арашонкава [і інш.]. – 2-е выд. – Мінск : Беларус. навука, 2013. – 1245 с.
21. Граматычны слоўнік прыметніка, займенніка, лічэбніка, прыслоўя : А – Я / склад.: Н. П. Еўсіевіч [і інш.]. – 2-е выд. – Мінск : Беларус. навука, 2013. – 1135 с.
22. Клышка, М. К. Слоўнік сінонімаў і блізказначных слоў : больш за 11000 слоў / М. К. Клышка. – Мінск : Радыёла-плюс, 2005. – 670 с.
23. Лепешаў, І. Я. Слоўнік фразеалагізмаў беларускай мовы : у 2 т. / І. Я. Лепешаў. – Мінск : Беларус. Энцыкл., 2008. – 2 т.
24. Русско-белорусский словарь : в 3 т. / сост.: А. А. Лукашанец [і др.]. – 10-е изд. – Мінск : Беларус.Энцыкл., 2012. – 3 т.
25. Слоўнік беларускай мовы /склад.: Н. П. Еўсіевіч [і інш.]. – Мінск : Беларус. навука, 2012. – 916 с.
26. Старычонак, В. Д. Слоўнік амонімаў беларускай мовы / В. Д. Старычонак. – Мінск : Выш. шк., 1991. – 254 с.
27. Сцяцко, П. У. Слоўнік лінгвістычных тэрмінаў / П. У. Сцяцко, М. Ф. Гуліцкі, Л. А. Антанюк. – Мінск : Выш. шк., 1990. – 220 с.
28. Тлумачальны слоўнік беларускай мовы : у 5 т. / склад. К. Крапіва [і інш.]. – Мінск : Беларус.Энцыкл, 1977–1984. – 5 т.
29. Уласевіч, В. І. Беларуска-рускі тлумачальны слоўнік новых слоў і новых значэнняў слоў : 4200 слоў і выказаў / В. І. Уласевіч, Н. М. Даўгулевіч. – Мінск : Аверсэв, 2013. – 251 с.
30. Шкраба, І. Р. Слоўнік беларускай безэквівалентнай лексікі: у рускамоўным дачыненні / І. Р. Шкраба. – Мінск : Беларус. Энцыкл., 2008. – 318 с.

31. Этымалагічны слоўнік беларускай мовы : у 14 т. / гал. рэд.
Г. А. Цыхун. – Мінск : Беларус. навука, 1978–2017. – 14 т.

РЭКАМЕНДАВАНЫЯ ФОРМЫ І МЕТАДЫ НАВУЧАННЯ

Асноўнымі метадамі (формамі) навучання з'яўляюцца: метады праблемнага навучання, інтэрактыўныя метады, параўнальны метады, выкарыстанне тэхналогій вучэбна-даследчай дзейнасці, камунікатыўных сітуацыйных практыкаванняў.

ПЕРАЛІК РЭКАМЕНДАВАННЫХ СРОДКАЎ ДЫЯГНОСТЫКІ

Для дыягностыкі кампетэнцый, выяўлення вучэбных дасягненняў студэнтаў у працэсе вывучэння вучэбнай дысцыпліны “Беларуская мова” прадугледжваецца прамежкавая і выніковая ацэнка.

Для кантролю якасці засваення ведаў па вучэбнай дысцыпліне рэкамендуецца наступныя дыягнастычны інструментарый:

- тэст вучэбных дасягненняў,
- дыктант,
- кантрольная работа,
- вуснае і пісьмовае паведамленні,
- залік,
- экзамен.

МЕТАДЫЧНЫЯ РЭКАМЕНДАЦЫІ ПА АРГАНІЗАЦЫІ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ СТУДЭНТАЎ

Для самастойнай работы студэнтаў прапануюцца заданні па тэмах, асноўны матэрыял якіх разгледжаны на аўдыторных занятках, індывідуальныя заданні, закліканыя пашырыць кругагляд студэнтаў, паглыбіць іх веды, развіць уменні даследчай дзейнасці, праявіць элементы творчасці.

Пры вывучэнні дысцыпліны рэкамендуецца выкарыстоўваць наступныя формы самастойнай работы студэнтаў:

- падрыхтоўка і напісанне рэфератаў, анатацый, эсэ і іншых пісьмовых работ;
- падбор і аналіз літаратурных крыніц;
- распрацоўка і складанне схем, табліц;
- выкананне практыкаванняў.

Патрабаванні да выканання самастойнай работы студэнтаў

№ п/п	Назва тэмы, раздзела	Колькасць гадзін на СРС	Заданне	Форма выканання
1	Беларуская нацыянальная мова, яе формы	4	аналіз артыкулаў энцыклапедыі “Беларуская мова”	стварэнне храналагічнай стужкі
2	Фанетыка	10	абагульненне матэрыялу, падрыхтоўка да	распрацоўка схем, выкананне практыкаванняў,

			кантрольнай работы, выкананне тэставых заданняў, фанетычная транскрыпцыя, выкананне фанетычнага разбору	на платформе MOODLE
3	Арфаэпія	4	падбор скорагаворак, арфаэпічны аналіз тэкстаў з мастацкіх твораў для дзяцей малодшага школьнага ўзросту (на выбар студэнта)	вусныя паведамленні
4	Графіка. Арфаграфія	8	аналіз “Буквара”, выкананне тэставых заданняў, арфаграфічны аналіз	стварэнне прэзентацый, на платформе MOODLE
5	Лексікалогія	10	абагульненне матэрыялу, падрыхтоўка да кантрольнай работы, распрацоўка пашпарта слоў, аналіз падручнікаў па беларускай мове для I ступені агульнай сярэдняй адукацыі	выкананне практыкаванняў, запаўненне табліц
6	Фразеалогія	6	аналіз падручнікаў па беларускай мове для I ступені агульнай сярэдняй адукацыі, аналіз выкарыстання фразеалагічных адзінак у мастацкіх творах для дзяцей малодшага школьнага ўзросту	вусныя паведамленні
7	Лексікаграфія	6	аналіз слоўнікаў розных відаў	напісанне анатацый, стварэнне слоўнікавых артыкулаў
8	Марфеміка	6	выкананне тэставых заданняў	на платформе MOODLE

9	Словаўтварэння	6	абагульненне матэрыялу, падрыхтоўка да кантрольнай работы	выкананне практыкаванняў
10	Марфалогія як раздзел граматыкі, яе прадмет і задачы	4	аналіз артыкулаў энцыклапедыі “Беларуская мова”	канспект
11	Назоўнік	10	аналіз падручнікаў па беларускай мове для I ступені агульнай сярэдняй адукацыі, абагульненне матэрыялу, падрыхтоўка да кантрольнай работы	распрацоўка табліц парадыгмы скланення, выкананне практыкаванняў
12	Прыметнік	8	аналіз падручнікаў па беларускай мове для I ступені агульнай сярэдняй адукацыі, сістэматызацыя тэарэтычнага матэрыялу, выкананне тэставых заданняў	выкананне практыкаванняў, на платформе MOODLE
13	Лічэбнік	8	сістэматызацыя тэарэтычнага матэрыялу, выкананне тэставых заданняў	выкананне практыкаванняў, на платформе MOODLE
14	Займеннік	6	сістэматызацыя тэарэтычнага матэрыялу, выкананне тэставых заданняў	выкананне практыкаванняў, на платформе MOODLE
15	Дзеяслоў	14	аналіз падручнікаў па беларускай мове для I ступені агульнай сярэдняй адукацыі, абагульненне матэрыялу, падрыхтоўка да кантрольнай работы	распрацоўка табліц, выкананне практыкаванняў
16	Дзеепрыметнік	6	аналіз тэарэтычнага матэрыялу, выка-	выкананне практыкаванняў,

			нанне тэставых заданняў	на платформе MOODLE
17	Дзеепрыслоўе	6	аналіз тэарэтычнага матэрыялу, выкананне тэставых заданняў	выкананне практыкаванняў, на платформе MOODLE
18	Прыслоўе. Безасабова-прэдыкатыўныя словы	10	параўнальны аналіз прыслоўяў і безасабова-прэдыкатыўных слоў	распрацоўка схем, выкананне практыкаванняў
19	Лексіка-граматычныя разрады слоў, якія не адносяцца да самастойных і службовых часцін мовы	4	аналіз тэарэтычнага матэрыялу, выкананне тэставых заданняў	выкананне практыкаванняў, на платформе MOODLE
20	Службовыя часціны мовы	8	параўнальны аналіз службовых часцін мовы, выкананне тэставых заданняў	выкананне практыкаванняў, на платформе MOODLE
21	Словазлучэнне	4	аналіз і сістэматызацыя тэарэтычнага матэрыялу	падрыхтоўка прэзентацый
22	Сказ як сінтаксічная адзінка	2	аналіз і сістэматызацыя тэарэтычнага матэрыялу	распрацоўка схем
23	Просты сказ	10	аналіз падручнікаў па беларускай мове для I ступені агульнай сярэдняй адукацыі	выкананне практыкаванняў
24	Ускладнены сказ	6	аналіз тэарэтычнага матэрыялу, выкананне тэставых заданняў	выкананне практыкаванняў, на платформе MOODLE
25	Складаны сказ. Складаназлучаны сказ	2	аналіз і сістэматызацыя тэарэтычнага матэрыялу	распрацоўка схем
26	Складаназалежны сказ	4	аналіз тэарэтычнага матэрыялу, выкананне тэставых заданняў	выкананне практыкаванняў, на платформе MOODLE
27	Бяззлучнікавы	6	аналіз тэарэтычнага	выкананне

	складаны сказ		матэрыялу, выкананне тэставых заданняў	практыкаванняў, на платформе MOODLE
28	Чужая мова	4	аналіз выкарыстання канструкцый з чужой мовай у мастацкіх творах для дзяцей малодшага школьнага ўзросту	вусныя паведамленні
29	Пунктуацыя	4	аналіз і сістэматызацыя тэрэтычнага матэрыялу, выкананне тэставых заданняў	выкананне практыкаванняў, на платформе MOODLE

**Прыкладны пералік заданняў кіруемай самастойнай работы
студэнтаў па вучэбнай дысцыпліне**

Лекцыі

Тэма *“Класіфікацыя лексікі беларускай мовы паводле паходжання, сферы, частаты ўжывання і стылістычнай афарбоўкі”*

Узровень 1 (азнаямленне, разуменне) – максімальная адзнака 6 балаў

На аснове вывучэння матэрыялаў дапаможніка “Беларуская мова” [6] зрабіць канспект па тэме.

Узровень 2 (прымяненне, аналіз) – максімальная адзнака 8 балаў

На аснове вывучэння матэрыялаў дапаможніка “Беларуская мова” [6] зрабіць табліцы па тэме.

Узровень 3 (сінтэз, ацэнка) – максімальная адзнака 10 балаў

На аснове вывучэння матэрыялаў дапаможніка “Беларуская мова” [6] зрабіць схемы па тэме, выкарыстоўваючы платформу <http://linoit.com>.

Тэма *“Катэгорыя роду назоўніка. Катэгорыя ліку назоўнікаў”*

Узровень 1 (азнаямленне, разуменне) – максімальная адзнака 6 балаў

На аснове вывучэння матэрыялаў дапаможніка “Беларуская мова” [6] зрабіць канспект па тэме.

Узровень 2 (прымяненне, аналіз) – максімальная адзнака 8 балаў

На аснове вывучэння матэрыялаў дапаможніка “Беларуская мова” [6] зрабіць табліцы па тэме.

Узровень 3 (сінтэз, ацэнка) – максімальная адзнака 10 балаў

На аснове вывучэння матэрыялаў дапаможніка “Беларуская мова” [6] зрабіць схемы па тэме, выкарыстоўваючы платформу <http://linoit.com>.

Тэма *“Катэгорыя ладу і часу”*

Узровень 1 (азнаямленне, разуменне) – максімальная адзнака 6 балаў

На аснове вывучэння матэрыялаў дапаможніка “Беларуская мова” [6] зрабіць канспект па тэме.

Узровень 2 (прымяненне, аналіз) – максімальная адзнака 8 балаў

На аснове вывучэння матэрыялаў дапаможніка “Беларуская мова” [6] зрабіць табліцы па тэме.

Узровень 3 (сінтэз, ацэнка) – максімальная адзнака 10 балаў

На аснове вывучэння матэрыялаў дапаможніка “Беларуская мова” [6] зрабіць схемы па тэме, выкарыстоўваючы платформу <http://linoit.com>.

Тэма *“Будова складаназалежных сказаў”*

Узровень 1 (азнаямленне, разуменне) – максімальная адзнака 6 балаў

На аснове вывучэння матэрыялаў дапаможніка “Беларуская мова” [6] зрабіць канспект па тэме.

Узровень 2 (прымяненне, аналіз) – максімальная адзнака 8 балаў

На аснове вывучэння матэрыялаў дапаможніка “Беларуская мова” [6] зрабіць табліцы па тэме.

Узровень 3 (сінтэз, ацэнка) – максімальная адзнака 10 балаў

На аснове вывучэння матэрыялаў дапаможніка “Беларуская мова” [6] зрабіць схемы па тэме, выкарыстоўваючы платформу <http://linoit.com>.

Практычныя заняткі

Тэма “**Фанетычныя асаблівасці беларускай мовы ў параўнанні з рускай мовай**”

Узровень 1 (азнаямленне, разуменне) – максімальная адзнака 6 балаў

Выканайце заданне 1.

Узровень 2 (прымяненне, аналіз) – максімальная адзнака 8 балаў

Выканайце заданні 1, 2.

Узровень 3 (сінтэз, ацэнка) – максімальная адзнака 10 балаў

Выканайце заданні 1, 2, 3.

Заданне 1. Прачытайце тэксты. Знайдзіце словы, у якіх выяўляецца адметнасць гукавога ладу беларускай літаратурнай мовы, параўнайце іх з адпаведнымі словамі рускай мовы. Выпішыце пары слоў. Пастаўце націск.

На рубеже XIX–XX веков в городах и местечках белорусского края начали возникать разнообразные общественные художественные союзы – кружки, объединения, товарищества, ставившие своей целью развитие и распространение культуры.

Центром привлечения лучших музыкальных сил города в 1910-е года стало Минское товарищество друзей музыки, объявившее в прессе про свое возникновение 21 ноября 1912 года. Первый концертный сезон объединения открыло 21 декабря 1912 года камерным вечером в зале Общественного собрания. Репертуар «друзей музыки» был очень разнообразным, имел произведения западноевропейской классической и романтической музыки, русской школы, современных композиторов. (А. Колесник.)

На памежжы XIX–XX стагоддзяў у гарадах і мястэчках беларускага краю пачалі ўзнікаць разнастайныя грамадскія мастацкія саюзы – гурткі, суполкі, таварыствы, якія ставілі сваёй мэтай развіццё і распаўсюджванне культуры.

Цэнтрам прыцягнення лепшых музычных сіл горада ў 1910-я гады стала Мінскае таварыства сяброў музыкі, якое абвясціла ў прэсе пра сваё з’яўленне 21 лістапада 1912 года. Першы канцэртны сезон суполка адкрыла 21 снежня 1912 года камерным вечарам у зале Грамадскага сходу. Рэпертуар «сяброў музыкі» быў вельмі разнастайны: творы заходнееўрапейскай класічнай і рамантычнай музыкі, рускай школы, сучасных кампазітараў.

Заданне 2. Якія асаблівасці фанетычнай сістэмы беларускай мовы адлюстраваліся ў наступных словах? Вызначце чацвёртае «лішняе» ў кожным радку. Абгрунтуйце сваё меркаванне

1. Выхаванне, навучанне, дзённік, разуменне.
2. Вучань, выкладчык, выдатнік, выхаванец.
3. Свядомасць, светапогляд, здзіўленне, схільнасць.
4. Адраджэнне, апярэджванне, каледж, аджыманне.
5. Дзеці, падзея, радзіма, адзнака.

Заданне 3. Перакладзіце тэкст на беларускую мову.

Архаическая культура – самый длительный, загадочный и сложный для нашего понимания период. Время уничтожило и закрыло плотной пеленой многие следы человеческого прошлого. И все же факты свидетельствуют, что

это тысячелетия не примитивного, полудикого существования, а грандиозной, напряженнейшей духовной работы. Здесь закладывались основы общечеловеческой культуры, формировался духовный потенциал, который возвестил о появлении качественно иного существа на Земле. Тут впервые вспыхивает свет эстетического сознания. Именно в архаике истоки важнейших прозрений (В. Ф. Мартынов).

Тэма “Арфаэпія і яе задачы”

Узровень 1 (азнаямленне, разуменне) – максімальная адзнака 6 балаў

1. Затранскрыбіруйце словы, назавіце фанетычныя працэсы, у выніку якіх яны набылі такое гучанне. Запішыце арфаэпічныя нормы, якім павінна падпарадкоўвацца вымаўленне гэтых слоў: бяшумна, вечны, дакладчык, злуешся, парыжскі, людскі, збіраешся, пры вадакачцы, магчымасць, у лодцы, просішся, у каробачцы, імкнешся, агледзьце, латышскі, мазгі, подзвіг, экзамен, возера.

Узровень 2 (прымяненне, аналіз) – максімальная адзнака 8 балаў

1. Выпішыце з тэксту словы, у якіх могуць быць дапушчаны арфаэпічныя памылкі. Запішыце арфаэпічныя нормы, якім павінна падпарадкоўвацца вымаўленне гэтых слоў.

Вось так во рынешся дзе-небудзь пасярод лугу ці на беразе рэчкі ў шчыкатлівую траву, зарыешся ў яе носам ці пакладзеш рукі пад галаву, будзеш ляжаць доўга, усведамляючы, што на гэты час усё — і машыны, і спрэчкі, і нарады, і штодзённая мітусня — засталася недзе далёка-далёка і ўжо вось тут, у траве, уяўляецца як нешта нерэальнае і неакрэсленае (Я. Сіпакоў).

Узровень 3 (сінтэз, ацэнка) – максімальная адзнака 10 балаў

1. Пры назіранні над маўленнем жанчыны былі занатаваны наступныя выразы. Выпішыце словы, якія не адпавядаюць нормам беларускай літаратурнай мовы. Запішыце да гэтых дыялектных слоў іх літаратурны адпаведнік у транскрыпцыі.

ўтр’а /ўс’а быц’ заАб’ішча ўтр’ігар’ішчуў ... ныз’адз’іў, тув’аш сус’эц’/ пызав’ола кынчада дз’эна чыцца гос’ц’іўіцца, то знас’ц’і, раз кот мыйа го дыраг’ідуц’ і майэпр’іе н’н’а йав’іц’ ц’і што?/ с’ада гатоб’інна на асоу хату / дл’і ц’яб’е ў ўйц’я/ ну, м’ідз’в’адз’оц’і аддыхарм’і, а вы тут у хар’у на хв’эдз’ажу йос’ц’, а ваўк’ішна н’іманас кан’е

Тэма “Практычнае значэнне слоўнікаў”

Узровень 1 (азнаямленне, разуменне) – максімальная адзнака 6 балаў

1. Растлумачце значэнне тэрмінаў: **лексікаграфія, слоўнікавы арыткул.**

2. Назавіце найбольш значныя лексікаграфічныя працы XX ст. у беларускім мовазнаўстве.

3. Прывядзіце па 5 прыкладаў энцыклапедычных і лінгвістычных слоўнікаў.

Узровень 2 (прымяненне, аналіз) – максімальная адзнака 8 балаў

1. Складзіце табліцу тэрмінаў на тэме “Лексікаграфія”.

2. Графічна пакажыце храналогію з’яўлення беларускіх лексікаграфічных прац.

3. Выпішыце слоўнікавыя артыкулы з загаловачным словам **мова** з энцыклапедыі, перакладнога, тлумачальнага і тэрміналагічнага слоўніка. Параўнайце будову слоўнікавага артыкула.

Літаратура: 1) Беларуская мова: Энцыклапедыя / пад рэд. А.Я.Міхневіча. – Мінск: БелЭС, 1994. – 665 с. 2) Руска-беларускі слоўнік: у 3-х тамах, пад рэд. Я.Коласа, К.Крапівы, П.Глебкі. Мн., 1993. 3) Тлумачальны слоўнік беларускай мовы: У 5 т. Мн., 1977-1984. 4) Сцяцко, П.У. Слоўнік лінгвістычных тэрмінаў / П.У.Сцяцко, М.Ф.Гуліцкі, Л.А.Антанюк. – Мінск: Вышэйшая школа, 1990. – 220 с.

Узровень 3 (сінтэз, ацэнка) – максімальная адзнака 10 балаў

1. Складзіце схему адказу на тэму “Лексікаграфія”.

2. На аснове аналізу слоўнікавага артыкула з загаловачным словам **літара** запоўніце табліцу:

тып слоўніка	будова слоўнікавага артыкула

Тэма “Скланенне назоўнікаў у множным ліку”

Узровень 1 (азнаямленне, разуменне) – максімальная адзнака 6 балаў

Выканайце практыкаванне 34 на с. 110 [4].

Узровень 2 (прымяненне, аналіз) – максімальная адзнака 8 балаў

Прачытайце «Зорную казку» Алены Масла. Выпішыце з твора назоўнікі ў множным ліку, вызначце іх склон.

Узровень 3 (сінтэз, ацэнка) – максімальная адзнака 10 балаў

Прачытайце «Зорную казку» Алены Масла. Выпішыце з твора назоўнікі ў множным ліку, вызначце іх склон. Складзіце табліцу скланення назоўнікаў у множным ліку.

Тэма “Скланенне якасных, адносных і прыналежных прыметнікаў”

Узровень 1 (азнаямленне, разуменне) – максімальная адзнака 6 балаў

Выканайце практыкаванне 14 на с. 123 [4].

Узровень 2 (прымяненне, аналіз) – максімальная адзнака 8 балаў

Прачытайце вершы Іван Муравейкі «Пра мышку і кніжку», «Няўжо вясна?», «Ціма», «Куплёная груша», «Для чаго снягір каляровы?», «Бабуля захварэла», «Паўлінчын гарох». Выпішыце з твора прыметнікі разам з назоўнікамі, вызначце іх разрад і склон.

Узровень 3 (сінтэз, ацэнка) – максімальная адзнака 10 балаў

Прачытайце вершы Іван Муравейкі «Пра мышку і кніжку», «Няўжо вясна?», «Ціма», «Куплёная груша», «Для чаго снягір каляровы?», «Бабуля захварэла», «Паўлінчын гарох». Выпішыце з твора прыметнікі разам з назоўнікамі, вызначце іх разрад і склон. Складзіце табліцу скланення прыметнікаў розных разрадаў.

Тэма “Сінтаксічная сувязь лічэбнікаў з назоўнікам”

Узровень 1 – максімальная адзнака 6 балаў

1. Выканайце практыкаванне 13 на с. 139 [4] (7 першых сказаў).

2. Выканайце практыкаванне 14 на с. 140.

3. Утварыце і запішыце колькасна-іменныя спалучэнні наступных слоў з лічэбнікам **чацвёрта** (калі гэта магчыма).

Акно, аспірант, вартавы, верабей, вёска, гектар, гусі, дачка, дзеці, дзяжурны, казах, кніга, коннік, літр, медзвездзяня, партфель, птушка, ручка, студэнт, ягня.

4. Запішыце тэкст, замяняючы лічбы словамі.

Крыж Ефрасінні Полацкай меў вышыню каля 52 сантыметраў; даўжыня верхняй папярэчкі – 14, ніжняе – 21, таўшчыня – 2,5 сантыметры. Зверху і знізу дрэва закрывалі залатыя пласткі (усяго 21), аздобленыя каштоўнымі камянямі, арнаментальнымі кампазіцыямі і 20 эмалевымі абразкамі з выявамі святых.

Узровень 2 – максімальная адзнака 8 балаў

1. Запішыце спалучэнні лічэбнікаў з назоўнікамі, раскрыўшы дужкі і замяніўшы лічбы словамі. Вызначце від сінтаксічнай сувязі лічэбніка з назоўнікамі.

1 (акно, вароты, гадзіна, дзень); 2 (год, студэнт, суткі, хвіліна); 4 (дзяжурны, момант, сустрэча, цяля); 18 (вясна, год, стагоддзе); 44,4 (гектар, літр, тона); 15 $\frac{3}{7}$ (адлегласць, кіламетр, шлях).

2. Выканайце практыкаванне 14 на с. 140 [4].

3. Утварыце і запішыце колькасна-іменныя спалучэнні наступных слоў з лічэбнікам **трое** (калі гэта магчыма).

Акно, аспірант, вартавы, верабей, вёска, гектар, гусі, дачка, дзеці, дзяжурны, казах, кніга, коннік, літр, медзвездзяня, партфель, птушка, ручка, студэнт, ягня.

4. Запішыце тэкст, замяняючы лічбы словамі. Вызначце разрад і граматычныя катэгорыі лічэбнікаў.

У плане сабор уяўляў сабой чатырохвугольнік з 5 нефамі і 3 апсідамі гранёнай формы. 3 сярэднія нефы вылучаліся, што стварала ўражанне выцягнутасці і набліжала крыжова-купальны храм да базілікальнага тыпу. Памеры Полацкай Сафіі з поўначы на поўдзень – 26,2 м, з захаду на ўсход – 25,5 м. Сцены храма былі выкладзены з цэглы ў тэхніцы візантыйскай кладкі «са схаваным радам». Аснову яе складала чаргаванне радоў цэглы (плінфы) – 1-ы супадаў знадворку з плоскасцю сцяны, 2-гі ўтопліваўся на невялікую глыбіню адносна верхняга і ніжняга. Ніша, якая ўтваралася, запаўнялася вапняковым раствором з цагляным крошывам (цамянкай). Такі спосаб кладкі надаваў будынку жывапісны выгляд.

Узровень 3 – максімальная адзнака 10 балаў

1. *Спішыце, замяняючы лічбы словамі, назоўнікі пастаўце ў адпаведнай форме. Вызначце сінтаксічную сувязь лічэбніка з назоўнікамі.*

7132 (экспанат), 7 (зала), 1,2 (метр), 3 (дзень), 2 (кашуля), 2 (ручнік), 349 (грам), 2,8 (тысяча), 12,5 (кіламетр), 283 (квадратны метр), 2 (твор), 2 (карціна), 5 (мастак), 6 (вежа), 5,8 (метр), 1,4 (кіламетр), 26,8 (грам), 2372 (фунт), 1,8 (тысяча), 3 (колер)

2. *Знайдзіце выпадкі няправільнага спалучэння лічэбніка з назоўнікам. Выпраўце памылкі.*

1) На беразе стаяла пяцёра жанчын. 2) У гэтай вёсцы я правёў цэлых дзве доўгіх зімы. 3) Падводы ехалі па абедзвюх баках рэчкі. 4) Майстры зрабілі тры сані. 5) Калгас быў ў паўтарах кіламетрах ад горада. 6) Чацвёра настаўніц выехалі на нараду. 7) У клас прынеслі яшчэ тое сталоў. 8) Шасцёра трактараў працавала на полі. 9) Катлаван капалі тое бульдозераў. 10) З сабой узялі слоік ў паўтара літрам малака. 11) Дзеці прынеслі тры кацяняці. 12) Вучняў было два. 13) Тры высокіх кучы жыта, пшаніцы і ячменю выраслі пад павеццю. 14) У градзе закрылі трыццаць два дзіцячыя яслі.

3. *Перакладзіце тэкст на беларускую мову.*

В литературе существует удивительный разнобой, когда идет речь об изданиях Франциска Скорины – об их объеме, о количестве заставок и концовок... Возьмем, например, «Апостол», который вышел в свет в Вильне в марте 1525 г. По мнению авторитетных библиографов, в книге 351 лист. Однако говорят и 352 листах, и о 315. По моему мнению, в книге 344 листа.

А сколько заставок и концовок в «Апостоле»? Александр Иванович Анушкин утверждал, что 624. Вера Ильинична Лукьяненко называет другие числа – 280 виньеток и 427 инициалов. Георгий Яковлевич Голенченко в сводном каталоге «Книга Белоруссии. 1517–1917», вышедшем в Минске в 1986 г., говорит о 276 заставках и 427 буквицах.

Я насчитал в «Апостоле» 283 заставки и 427 инициалов.

Дело заключается в том, что разные исследователи изучали различные экземпляры. Всего таких экземпляров известно 10: пять из них – в московских библиотеках, два – в ленинградских, по одному – в Вильнюсе, Львове и Лондоне (Е. Немировский).

Тэма “Скланенне займеннікаў, іх правапіс”

Узровень 1 (азнаямленне, разуменне) – максімальная адзнака 6 балаў

Выканайце практыкаванне 7 на с. 147 [4].

Узровень 2 (прымяненне, аналіз) – максімальная адзнака 8 балаў

Прачытайце вершаваныя казкі М.Чарняўскага. Выпішыце з твора займеннікі, вызначце іх разрад і склон.

Узровень 3 (сінтэз, ацэнка) – максімальная адзнака 10 балаў

Прачытайце вершаваныя казкі М.Чарняўскага. Выпішыце з твора займеннікі, вызначце іх разрад і склон. Складзіце табліцы скланення займеннікаў розных разрадаў.

Тэма *“Асаблівасці ўжывання дзеепрыметнікаў у сучаснай беларускай мове (у параўнанні з рускай)”*

Узровень 1 (азнаямленне, разуменне) – максімальная адзнака 6 балаў
Выканайце практыкаванне 2 на с. 179 [4].

Узровень 2 (прымяненне, аналіз) – максімальная адзнака 8 балаў
Выканайце практыкаванне 3 на с. 179 [4].

Узровень 3 (сінтэз, ацэнка) – максімальная адзнака 10 балаў
Выканайце практыкаванне 8 на с. 182 [4].

Тэма *“Дзеепрыслоўі закончанага і незакончанага трывання, іх утварэнне”*

Узровень 1 (азнаямленне, разуменне) – максімальная адзнака 6 балаў
Выканайце практыкаванне 3 на с. 184 [4].

Узровень 2 (прымяненне, аналіз) – максімальная адзнака 8 балаў
Выканайце практыкаванне 4 на с. 186 [4].

Узровень 3 (сінтэз, ацэнка) – максімальная адзнака 10 балаў
Выканайце практыкаванне 5 на с. 186 [4].

Тэма *“Правапіс прыслоўяў”*

Узровень 1 (азнаямленне, разуменне) – максімальная адзнака 6 балаў
Выканайце тэст на платформе MOODLE.

Узровень 2 (прымяненне, аналіз) – максімальная адзнака 8 балаў
Выканайце практыкаванне 7 на с. 206 [4].

Узровень 3 (сінтэз, ацэнка) – максімальная адзнака 10 балаў
Распрацуйце тэставыя заданні да тэмы “Правапіс прыслоўяў”.

Тэма *“Ужыванне часціц не і ні з рознымі часціцамі мовы”*

Узровень 1 (азнаямленне, разуменне) – максімальная адзнака 6 балаў
Выканайце тэст на платформе MOODLE.

Узровень 2 (прымяненне, аналіз) – максімальная адзнака 8 балаў
Выканайце практыкаванні 5 і 6 на с. 216 [4].

Узровень 3 (сінтэз, ацэнка) – максімальная адзнака 10 балаў
Распрацуйце тэставыя заданні да тэмы “Правапіс часціц не і ні з рознымі часціцамі мовы”.

Тэма *“Акалічнасць”*

Узровень 1 (азнаямленне, разуменне) – максімальная адзнака 6 балаў
Спішыце тэкст, падкрэсліце акалічнасці. Вызначце разрад наводле значэння і спосаб іх выражэння.

Уладзіслаў не памятаў, калі гэта пачалося. Спярша далекаватае ад буйных гарадоў, зацішнае возера вабіла яго толькі ўдалай рыбалкай, асабліва добра браліся тут на чарвяка акуні. Ён любіў прыязджаць нанач і, чуйна падрамаўшы якую гадзіну, нацяпочку ўжо быць на нагах, каб атрымаць сваю долю шчасця і, вяртаючыся адвячоркам да няблізкай шашы, адчуваць за плячыма прыемную важкасць кайстры. Але неяк спакваля, неўпрыкмет для

яго, рыбацкая заўзятасць саступіла месца замілаванасці гэтым лясным кутком. Забываючыся на паплавок, ён мог доўга слухаць, як недзе далёка-далёка, на тым, яшчэ ахінутым туманам беразе, ранняя зязюля санліва лічыць нечыя гады.

Тут, ля возера, яго душа нібыта замірала, прагнучы толькі цішыні і прыгажосці. Супакаенне прыходзіла ў сэрца, некуды адплывалі, знікалі клопаты і турботы – ён заставаўся сам-насам з гэтай цішынёй, з гэтай да болю роднай зямлёй (У. Арлоў).

Узровень 2 (пряманенне, аналіз) – максімальная адзнака 8 балаў

Спішыце тэкст. Вызначце стыль тэксту. Дайце яму загаловак. Падкрэсліце акалічнасці, вызначце іх разрад па значэнні і спосаб выражэння. Вызначце ролю выдзеленых акалічнасцей у структуры тэксту.

Млечны шлях рабіўся сівы і распываўся ўгары над усёй вёскай. Кожную ноч падалі зоркі. Зрываліся над самым дваром і ляцелі аж на лес, пакідаючы за сабой жоўценькую вузенькую нітку, нібы хто хуценька шоргаў сярнічкай па чорным ад сажы чалесніку ў печы. Ад іх рабілася відна на небе – у адным месцы і адразу ў другім: круці галавой, пакуль зловіш вачыма...

На лагу, далёка за ракой, на Выганчыку, кожны вечар ляжаў сівы туман. Паяўляўся адразу на захадзе сонца, спачатку ля самай ракі, пасля вышэй, на лагу. Слаўся вузкімі сінімі палосамі, адна на адну, высока над зямлёй, упоравень з платамі.

Калі глядзець з двара на грэблю, можна было ўбачыць, як пад ім ідзе з поля, з Выганчыка, да маста скаціна.

З туманам у вёску за скацінай цягнуўся густы руды пыл ад сухога, збітага нагамі і пацёртага калёсамі на муку торфу. Падымаўся над грэбляй клубамі, як дым; буры, афарбаваны сонцам, ён доўга вісеў угары, тады пачынаў паўзці ў канцы вёскі на лог – на Белую дарогу (І Пташнікаў).

Узровень 3 (сінтэз, ацэнка) максімальная адзнака – 10 балаў

1. Спішыце сказы, ставячы патрэбныя знакі прыпынку. Вызначце: а) разрад акалічнасцей паводле значэння; б) спосаб выражэння; в) від сувязі.

1. Мікола маўчаў зубы сцяўшы (Ц.). 2. Падлоўчы хадзіў перавальваючыся, і здавалася, што яму вельмі было цяжка падымаць ногі (К-с). 3. Так пастаяўшы і быццам параіўшыся адно з адным ласі рушылі паціху да пашарэлых альшанікаў Сямёнаўскага рова (Кір.). 4. Пачарнела і зламалася не вытрымаўшы цяжару сцяблінка жыта на ўзмежку (Сач.). 5. Вось так во рынешся дзе-небудзь пасярод лугу ці на беразе рэчкі ў шчыкатлівую траву, зарыешся ў яе носам ці падкладзеш рукі пад галаву, будзеш ляжаць доўга не варушачыся не спрабуючы нават адхінуць травіну, якая казыча ля носа неяк ляніва ўсведамляючы, што на гэты час усё засталася недзе далёка-далёка (Я.С.). 6. Я хацеў абысці вавёрку, каб не спудзіць, але яна ўбачыўшы мяне сама выскачыла з малінніку (Мяж.). 7. Дождж перасціх, але над Дзвіной яшчэ імжэла, а вясёлка не блякла, красавалася ўпрыгожваючы зямлю і неба (Хадк.). 8. Праз пушчу хлопцы прабіраліся ціха і прыслухоўваючыся да гукаў прыроды (Я.М.). 9. Толік не разгубіўся а сабраўшыся з думкамі даў адпор суседу (К-с). 10. Мы пачалі асвойваць новыя кіламетры нават не адпачыўшы

як мае быць (Каратк.). 11. Ціха ападала жоўтае лісце і кружачыся ў паветры мякка клалася на зямлю (К-с).

2. Складзіце і запішыце невялікі тэкст-апісанне на тэму “Мой пакой” (“Мая кватэра”), выкарыстаўшы акалічнасці розных разрадаў.

Тэма “Няпоўныя сказы. Сінтаксічна непадзельныя сказы”

Узровень 1 (азнаямленне, разуменне) – максімальная адзнака 6 балаў

Запішыце азначэнні паняццяў **няпоўны сказ і сінтаксічна непадзельны сказ**. Падмацуйце свой адказ прыкладамі з тэксту.

Узровень 2 (прымяненне, аналіз) – максімальная адзнака 8 балаў

Зрабіце параўнальны аналіз няпоўных і сінтаксічна непадзельных сказаў. Падмацуйце свой адказ прыкладамі з тэксту.

Узровень 3 (сінтэз, ацэнка) – максімальная адзнака 10 балаў

Прачытайце казку “Каток – залаты лабок”, выпішыце з яе няпоўныя і сінтаксічна непадзельныя сказы.

Тэма “Знакі прыпынку ў сказах з параўнальнымі зваротамі, пабочнымі і ўстаўнымі канструкцыямі, звароткамі”

Узровень 1 (азнаямленне, разуменне) – максімальная адзнака 6 балаў

Складзіце схему пастаноўкі знакаў прыпынку ў сказах з параўнальнымі зваротамі, пабочнымі і ўстаўнымі канструкцыямі, звароткамі. Адказ падмацуйце прыкладамі з практыкаванняў 1 (с. 288), 1 (с. 293), 1 (с. 296), 1 (с. 1) [4]

Узровень 2 (прымяненне, аналіз) – максімальная адзнака 8 балаў

Выканайце практыкаванні 6 (с. 292), 3 (с. 294), 3 (с. 297), 3 (с. 302) [4].

Узровень 3 (сінтэз, ацэнка) – максімальная адзнака 10 балаў

Складзіце схему пастаноўкі знакаў прыпынку ў сказах з параўнальнымі зваротамі, пабочнымі і ўстаўнымі канструкцыямі, звароткамі. Адказ падмацуйце ўласна падабранымі сказамі з твораў беларускіх пісьменнікаў.

Тэма “Знакі прыпынку пры прастай мове. Правілы замены прастай мовы ўскоснай”

Узровень 1 (азнаямленне, разуменне) – максімальная адзнака 6 балаў

Складзіце схему на пастаноўку знакаў прыпынку пры прастай мове. Адказ падмацуйце прыкладамі з практыкавання 3 на с. 351 [4]

Узровень 2 (прымяненне, аналіз) – максімальная адзнака 8 балаў

Выканайце практыкаванні 4 і 6 на с. 352 і 354 [4].

Узровень 3 (сінтэз, ацэнка) – максімальная адзнака 10 балаў

Складзіце схему на пастаноўку знакаў прыпынку пры прастай мове. Адказ падмацуйце ўласна падабранымі сказамі з твораў беларускіх пісьменнікаў.

Крытэрыі ацэнкі вынікаў вучэбнай дзейнасці студэнтаў

Адзнака ў балах	Крытэрыі
1 (адзін) не залічана	Адсутнасць ведаў, уменняў і навыкаў у межах адукацыйнага стандарта вышэйшай адукацыі. Адмаўленне ад адказу. Нез'яўленне на атэстацыю без уважлівай прычыны.
2 (два) не залічана	Фрагментарныя веды ў межах адукацыйнага стандарта вышэйшай адукацыі. Няўменне ствараць правільныя, лагічна несупярэчлівыя выказванні на беларускай мове. Няўменне выкарыстоўваць навуковую тэрміналогію вучэбнай дысцыпліны, наяўнасць у адказе грубых, лагічных памылак. Няўменне адрозніваць моўныя адзінкі розных узроўняў, праводзіць іх лінгвістычны аналіз. Пасіўнасць на практычных занятках, нізкі ўзровень культуры выканання заданняў.
3 (тры) не залічана	Недастаткова поўны аб'ём ведаў у межах адукацыйнага стандарта вышэйшай адукацыі. Выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, выклад адказу на пытанні з істотнымі лагічнымі і маўленчымі памылкамі. Няўменне адрозніваць моўныя адзінкі розных узроўняў, выкананне лінгвістычнага аналізу моўных адзінак з грубымі памылкамі. Пасіўнасць на практычных занятках, нізкі ўзровень культуры выканання заданняў.
4 (чатыры) залічана	Дастатковы аб'ём ведаў у межах адукацыйнага стандарта вышэйшай адукацыі. Выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, лагічны выклад адказу на пытанні з некаторымі маўленчымі памылкамі, уменне рабіць вывады без істотных памылак. Уменне адрозніваць моўныя адзінкі розных узроўняў, з дапамогай выкладчыка выконваць іх лінгвістычны аналіз. Праца пад кіраўніцтвам выкладчыка на практычных занятках, дапушчальны ўзровень культуры выканання заданняў.
5 (пяць) залічана	Дастатковыя веды ў аб'ёме вучэбнай праграмы ўстановы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне. Выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, лагічна правільны выклад адказу на пытанні з некаторымі маўленчымі памылкамі, уменне рабіць вывады. Уменне адрозніваць моўныя адзінкі розных узроўняў, з дапамогай выкладчыка выконваць іх лінгвістычны аналіз, разуменне моўных з'яў, абумоўленых інтэрферэнцыяй. Самастойная праца на практычных занятках, фрагментарны ўдзел у групавых абмеркаваннях, дастатковы ўзровень культуры выканання заданняў.
6 (шэсць) залічана	Дастаткова поўныя і сістэматызаваныя веды ў аб'ёме вучэбнай праграмы ўстановы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне. Выкарыстанне неабходнай навуковай тэрміналогіі, лагічна правільны выклад адказу на пытанні без маўленчых памылак, уменне рабіць абагульненні і абгрунтаваныя вывады. Уменне адрозніваць моўныя адзінкі розных узроўняў, самастойна выконваць іх лінгвістычны аналіз, наяўнасць уяўлення пра моўныя з'явы, абумоўленыя інтэрферэнцыяй. Актыўная самастойная праца на практычных

	занятках, перыядычны ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.
7 (сем) залічана	Сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай праграмы па вучэбнай дысцыпліне. Выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, лагічна правільны выклад адказу на пытанні без маўленчых памылак, уменне рабіць абгрунтаваныя вывады і абагульненні. Уменне адрозніваць моўныя адзінкі розных узроўняў, самастойна выконваць іх лінгвістычны аналіз, разуменне моўных з'яў, абумоўленых інтэрферэнцыяй. Самастойная праца на практычных занятках, удзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.
8 (восем) залічана	Сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай праграмы. Выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, лагічна правільны выклад адказу на пытанні без маўленчых памылак, уменне рабіць абгрунтаваныя вывады і абагульненні. Уменне адрозніваць моўныя адзінкі розных узроўняў, самастойна выконваць іх лінгвістычны аналіз, разуменне моўных з'яў, абумоўленых інтэрферэнцыяй. Актыўная самастойная праца на практычных занятках, сістэматычны ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.
9 (дзесяць) залічана	Сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай праграмы. Дакладнае выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, лагічна правільны выклад адказу на пытанні без маўленчых памылак. Выкарыстанне разнастайных моўных сродкаў пры стварэнні маўлення ў залежнасці ад камунікатыўнай сітуацыі. Уменне адрозніваць моўныя адзінкі розных узроўняў, самастойна выконвае іх лінгвістычны аналіз, тлумачыць моўныя з'явы, абумоўленыя інтэрферэнцыяй. Сістэматычная, актыўная самастойная праца на практычных занятках, творчы ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.
10 (дзесяць) залічана	Сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай праграмы. Дакладнае выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, лагічна правільны выклад адказу на пытанні. Уменне карыстацца рознымі крыніцамі інфармацыі. Уменне рабіць вывады на аснове самастойнага аналізу моўных адзінак. Выкарыстанне разнастайных моўных сродкаў пры стварэнні выказвання ў залежнасці ад камунікатыўнай сітуацыі. Уменне інтэрпрэтаваць моўныя адзінкі розных узроўняў, самастойна выконваць іх лінгвістычны аналіз, тлумачэнне моўных з'яў, абумоўленых інтэрферэнцыяй. Творчая самастойная праца на практычных занятках, актыўны ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.

Прыкладны пералік пытанняў да экзамену (1 курс)

1. Беларуская нацыянальная мова, яе формы. Беларуская літаратурная мова і дыялекты беларускай мовы, іх узаемадзеянне.
2. Літаратурная мова як форма нацыянальнай мовы, яе прыметы і асаблівасці. Вусная і пісьмовая формы літаратурнай мовы. Нормы сучаснай беларускай літаратурнай мовы.
3. Беларуская мова сярод іншых славянскіх моў. Гістарычныя ўмовы і асноўныя этапы развіцця беларускай мовы. Функцыянаванне беларускай мовы ў XXI стагоддзі.
4. Асноўныя фанетычныя адзінкі (гук, склад, фанетычнае слова, маўленчы такт, інтанацыйная фраза). Фанетычная транскрыпцыя.
5. Гук. Класіфікацыі гукаў: акустычная, артыкуляцыйная і функцыянальная.
6. Галосныя гукі і іх класіфікацыя (паводле ўдзелу губ, ступені і месца пад'ёму языка). Моцная і слабая пазіцыі галосных гукаў.
7. Пазіцыйныя змены галосных гукаў. Пазіцыйныя і гістарычныя чаргаванні галосных гукаў.
8. Зычныя гукі і іх класіфікацыі: акустычная (паводле ўдзелу голасу і шуму), артыкуляцыйная (па спосабе ўтварэння, месцы ўтварэння), дадатковай артыкуляцыі (цвёрдасці і мяккасці, наяўнасці шыпячага і свісцячага адцення).
9. Фанетычныя (пазіцыйныя і камбінаторныя) змены зычных гукаў. Асіміляцыя і дысіміляцыя. Фанетычнае падаўжэнне зычных. Адрозненне падаўжэння ад марфалагічнага падваення.
10. Фанетычныя змены зычных гукаў (дыярэза, эпентэза, метатэза, сцяжэнне). Прыстаўныя галосныя і зычныя гукі. Змена [в], [л] на [ў]. Дзеканне і цеканне. Фанетычныя і гістарычныя чаргаванні зычных гукаў.
11. Фанетычныя асаблівасці беларускай мовы ў параўнанні з рускай мовай.
12. Склад. Тыпы складоў. Прынцыпы складападзелу ў беларускай мове.
13. Націск. Тыпы слоўнага націску. Свабодны (разнамесны) і несвабодны (фіксаваны) націск. Рухомы і нерухомы націск. Асноўны і пабочны націск. Націск як сродак размежавання слоў і формаў слоў. Акцэнталагічныя варыянты. Інтанацыя. Функцыі інтанацыі.
14. Арфаэпія і яе задачы. Асноўныя нормы літаратурнага вымаўлення націскных і ненаціскных галосных, зычных і спалучэнняў зычных гукаў. Прычыны адхіленняў ад нормаў беларускага літаратурнага вымаўлення.
15. Графіка, яе змест і задачы. Пісьмо, віды пісьма. Беларускі алфавіт. Суадносіны літар і гукаў. Функцыі літар е, ё, ю, я, і. Абзначэнне мяккасці зычных на пісьме. Гукавы і складовы прынцыпы беларускай графікі. Нялітарныя графічныя сродкі: апостраф, злучок, пунктуацыйныя знакі, знак націску, знак параграфа.

16. Арфаграфія, яе прадмет і задачы. Апорнае напісанне і арфаграма. Раздзелы арфаграфіі. Прынцыпы беларускай арфаграфіі. Традыцыйныя і дыферэнцыйныя напісанні.

17. Лексікалогія як раздзел мовазнаўства. Слова як асноўная цэласная адзінка мовы. Слова і паняцце. Функцыі слова. Лексічны склад мовы. Адлюстраванне ў лексіцы нацыянальнай культуры і гісторыі. Безэквівалентная лексіка.

18. Лексічнае і граматычнае значэнні слова. Слова і словаформа. Паўназначныя і непаўназначныя словы. Тыпы лексічных значэнняў слова: матываваныя і нематываваныя, свабодныя і звязаныя (фразеалагічна звязаныя і сінтаксічна абумоўленыя).

19. Адназначныя і мнагазначныя словы. Прамае і пераноснае значэнні слова. Асноўныя тыпы пераносных значэнняў: метафара, метанімія, сінекдаха.

20. Віды семантычных адносін у лексіцы: сінанімічныя, антанімічныя, аманімічныя, паранімічныя; тэматычныя, гіпанімічныя (рода-відавныя). Паранімы. Антонімы, іх тыпы. Стылістычнае выкарыстанне антонімаў. Антытэза. Аксюмаран.

21. Амонімы, іх тыпы. Лексічныя (поўныя) амонімы. Аманімія і сумежныя з'явы (амафоны, амаформы, амографы). Шляхі ўзнікнення амонімаў. Адрозненне аманіміі ад мнагазначнасці. Абзначэнне амонімаў і мнагазначных слоў у слоўніках.

22. Сінонімы, іх тыпы. Сінанімічны рад, дамінанта. Разрады сінонімаў: семантычныя (ідэаграфічныя) і стылістычныя сінонімы. Кантэкстуальныя сінонімы. Шляхі ўзнікнення сінонімаў. Семантычныя і стылістычныя функцыі сінонімаў (удакладненне, ацэнка, стылявая арганізацыя тэксту).

23. Лексіка сучаснай беларускай мовы паводле паходжання. Уласнабеларуская лексіка.

24. Запозычаныя словы ў беларускай мове. Прычыны і шляхі запозычання. Прыметы запозычаных слоў. Фанетычнае і марфалагічнае асваенне запозычаных слоў. Экзатызмы і варварызмы. Інтэрнацыяналізмы. Калькі.

25. Класіфікацыі беларускай лексікі паводле частаты ўжывання. Актыўная і пасіўная лексіка. Устарэлыя словы: гістарызмы і архаізмы, ужыванне іх у мове. Неалагізмы, умовы іх узнікнення, сфера ўжывання. Наватворы (аказіяналізмы).

26. Лексіка сучаснай беларускай мовы паводле сферы яе ўжывання. Агульнаўжывальная (нейтральная) лексіка. Лексіка абмежаванага ўжывання: дыялектная, спецыяльная (прафесійная і тэрміналагічная), жаргонная лексіка.

27. Класіфікацыі беларускай лексікі паводле стылістычнай афарбоўкі. Нейтральная (міжстылявая) лексіка. Стылістычна афарбаваная лексіка: кніжная (навуковая, афіцыйна-справавая, публіцыстычная, мастацка-паэтычная), гутарковая (размоўная) лексіка.

28. Фразеалогія як раздзел мовазнаўства. Разуменне фразеалогіі ў вузкім і шырокім сэнсе. Крыніцы ўзнікнення беларускай фразеалогіі. Прыказкі,

устойлівыя параўнанні. Крылатыя словы, афарызмы. Перыфразы. Фразеалагічныя слоўнікі.

29. Фразеалагізмы як моўныя адзінкі. Асноўныя асаблівасці фразеалагічных адзінак (узнаўляльнасць, цэласнасць значэння, устойлівасць, сінтаксічная непадзельнасць, экспрэсіўна-эмацыянальная вобразнасць). Многазначнасць, сінанімічнасць, аманімічнасць, антанімічнасць і варыянтнасць фразеалагізмаў. Класіфікацыі фразеалагізмаў. Асаблівасці перакладу фразеалагізмаў з адной мовы на другую.

30. Лексікаграфія, яе прадмет і задачы. Практычнае значэнне слоўнікаў. Тыпы слоўнікаў. Будова слоўнікавага артыкула ў энцыклапедычных і лінгвістычных слоўніках.

Прыклады кампетэнтнага арыентаваных заданняў

Заданне № 1

1. *Выканайце практыкаванне з падручніка па беларускай мове для 2 класа.*

130. Прачытайце. Чым асенні лісток падобны на птушанятка? Што аўтар называе *жоўтым статкам*?

Лістапад

Як малое птушанятка,
перабег лісток дарожку.
Кінуўся за жоўтым статкам,
мільганулі толькі ножкі.

Васіль Вітка.

ста́так — рус. *ста́до*

Вымавіце па парадку гукі, назавіце літары ў выдзеленых словах.

Запішыце словы з літарай ў.

2. *Запішыце першы сказ у транскрыпцыі. Адзначце, на вымаўленне якіх гукаў трэба звярнуць увагу.*

3. *Выканайце фанетычны разбор падкрэсленага слова.*

4. *Растлумачце, з якім значэннем у вершы ўжыта слова **статак**.*

Заданне № 2

1. *Выканайце практыкаванне з падручніка па беларускай мове для 2 класа.*

172. Прачытайце.

Белавежская пушча самая вядомая ў Беларусі. Гало..ная ўкраса пушчы — зубр. Зубр — цар звяро.. Ён самы вялікі і дужы.

украса — *упрыгажэнне, краса*

Якую літару трэба ўставіць у словы? Спішыце сказы, у якіх гаворыцца пра зубра. Устаўце прапушчаныя літары.

аква́рыум

2. *Запішыце першы сказ у транскрыпцыі. Адзначце, на вымаўленне якіх гукаў трэба звярнуць увагу.*
3. *Выканайце фанетычны разбор падкрэсленага слова.*
4. *Вызначце ролю ётаваных літар у апошнім сказе.*
5. *Падбярыце сінонімы да слоў **вялікі, дужы**.*

Заданне № 3

1. *Выканайце практыкаванне з падручніка па беларускай мове для 2 класа.*

135. Паслухайце верш. Чаму Ганулю можна назваць мамінай памочніцай?

Маленькая памочніца

Хоць маленькая Гануля,
а памочніца матулі.
Адпачне яна нямнога,
падмяце тады падлогу.
Зробіць школьныя заданні
без памылак, са стараннем.
Спыткі, кніжкі, ручку, гумку
зложыць акуратна ў сумку.
Посуд вымые Гануля.
Задаволена матуля.
А. Дзеружынскі.

Прачытайце сказ, у якім сустракаюцца назвы школьных прылад. Выпішыце гэтыя назвы ў алфавітным парадку.

2. *Запішыце другі сказ у транскрыпцыі. Адзначце, на вымаўленне якіх гукаў трэба звярнуць увагу.*
3. *Выканайце фанетычны разбор падкрэсленага слова.*
4. *Знайдзіце ў вершы словы, да якіх можна падабраць антонімы. Запішыце антанімічныя пары.*

Заданне № 4

1. *Выканайце практыкаванне з падручніка па беларускай мове для 2 класа.*

192. Прачытайце. Каго нагадвае завіруха ў гэтым вершы?

Завіруха

Выйшла завіруха пагуляць —
надакучыў ціхі адпачынак.
З ветрам, з карагодамі сняжынак
выйшла завіруха пагуляць.
М. Чарняўскі.

Знайдзіце ў вершы словы з трох складоў.
Запішыце першы сказ. Над словамі лічбамі абазначце колькасць складоў.

РМ Як яшчэ можна назваць завіруху?

2. *Запішыце першы сказ утранскрыпцыі. Адзначце, на вымаўленне якіх гукаў трэба звярнуць увагу.*
3. *Выканайце графічны разбор падкрэсленага слова.*
4. *З якім значэннем ужыта ў тэксце слова **карагод**?*

Заданне № 5

1. *Выканайце практыкаванне з падручніка па беларускай мове для 2 класа.*

197. Паслухайце верш. Што хацеў зрабіць мядзведзь? Што ён сказаў пра зіму? Як вы разумееце апошні сказ?

Мядзведзь

Заявіў звярам мядзведзь:

— Хачу студзень паглядзець!

Не пайду ў бярогу спаць,

лапу ўсю зіму смактаць.

Дый зіма цяпер не тая —

завіруха не гуляе

і марозы не трашчаць.

Не хачу ў бярозе спаць...

А зіма пачула гэта —

спаў мядзведзь ажно да лета.

С. Чыгрын.

мядзвѣдзь

Выпішыце выдзеленыя словы, падзяліце іх на склады. Падкрэсліце слова, якое нельга падзяліць на склады.

2. *Запішыце першы сказ у транскрыпцыі. Адзначце, на вымаўленне якіх гукаў трэба звярнуць увагу.*
3. *Выканайце графічны разбор падкрэсленага слова.*
4. *Знайдзіце ў вершы словы, да якіх можна падабраць антонімы. Запішыце антанімічныя пары.*

Прыкладны пералік пытанняў да экзамену

(2 курс)

1. Марфеміка як вучэнне аб марфемах. Паняцце марфемы. Тыпы марфем.
2. Марфемная структура слова. Аснова слова і яе тыпы. Канчатак і яго роля ў слове.
3. Корань слова. Афіксы.
4. Змены ў марфемнай структуры слова ў выніку гістарычнага развіцця: апрошчанне, перараскладанне.
5. Словаўтварэнне, яго прадмет і задачы. Утваральная аснова. Словаўтваральны фармант.
6. Словаўтваральны ланцужок. Словаўтваральны тып. Словаўтваральны спосаб.

7. Асноўныя спосабы ўтварэння слоў у беларускай мове. Марфемнае словаўтварэнне і яго спосабы.

8. Складанне і яго разнавіднасці: асноваскладанне, словаскладанне, складана-суфіксальны спосаб, абрэвіяцыя і яе разнавіднасці. Лексіка-семантычны і марфалага-сінтаксічны спосабы ўтварэння слоў.

9. Марфалогія як раздзел граматыкі, яе прадмет і задачы. Сувязь марфалогіі з іншымі раздзеламі мовазнаўства. Асноўныя паняцці марфалогіі: граматычнае значэнне, граматычная форма, граматычная катэгорыя.

10. Часціны мовы як лексіка-граматычныя класы слоў. Прынцыпы выдзялення і аб'яднання слоў у часціны мовы. Сістэма часцін мовы ў сучаснай беларускай літаратурнай мове.

11. Назоўнік як часціна мовы. Катэгарыяльнае (абагульненае) значэнне, марфалагічныя прыметы, асаблівасці словаўтварэння, сінтаксічныя функцыі ў сказе. Лексіка-семантычныя групы назоўнікаў.

12. Лексіка-граматычная характарыстыка агульных і ўласных, канкрэтных і абстрактных назоўнікаў.

13. Лексіка-граматычная характарыстыка адушаўлёных і неадушаўлёных назоўнікаў.

14. Лексіка-граматычная характарыстыка зборных, рэчыўных назоўнікаў.

15. Граматычная катэгорыя роду назоўнікаў. Вызначэнне роду паводле семантычных і граматычных прымет. Назоўнікі агульнага роду.

16. Вызначэнне роду нескланяльных назоўнікаў іншамоўнага паходжання і абрэвіатур. Несупадзенне роду некаторых аднакаранёвых назоўнікаў у беларускай і рускай мовах.

17. Граматычная катэгорыя ліку назоўнікаў, формы яе выражэння. Несупадзенне ліку некаторых аднакаранёвых назоўнікаў у беларускай і рускай мовах.

18. Граматычная катэгорыя склону назоўнікаў. Сістэма склонаў у сучаснай беларускай мове. Асноўныя значэнні склонаў.

19. Тыпы скланення назоўнікаў у сучаснай беларускай мове. Назоўнікі, якія не ўваходзяць у тыпы скланення. Асновы назоўнікаў. Залежнасць канчаткаў ад тыпу скланення, асновы слова, націску, лексічнага значэння.

20. Назоўнікі I скланення і іх склонавыя канчаткі ў адзіночным ліку.

21. Назоўнікі II скланення і іх склонавыя канчаткі ў адзіночным ліку.

22. Назоўнікі III скланення і іх склонавыя канчаткі ў адзіночным ліку. Нескланяльныя назоўнікі.

23. Рознаскланяльныя назоўнікі, асаблівасці іх скланення.

24. Скланенне асабовых імёнаў, прозвішчаў і геаграфічных назваў.

25. Скланенне назоўнікаў у множным ліку. Варыянтныя канчаткі назоўнікаў у множным ліку.

26. Спосабы ўтварэння назоўнікаў у беларускай мове. Формы назоўнікаў з суфіксамі суб'ектыўнай ацэнкі.

27. Правапіс суфіксаў назоўнікаў.

28. Правапіс складаных назоўнікаў.
29. Прыметнік як часціна мовы. Катэгарыяльнае (абагульненае) значэнне, марфалагічныя прыметы, асаблівасці словаўтварэння, сінтаксічныя функцыі ў сказе. Лексіка-семантычныя групы прыметнікаў.
30. Лексіка-граматычныя разрады прыметнікаў. Пераход прыметнікаў з аднаго разраду ў другі.
31. Якасныя прыметнікі, іх значэнне і граматычныя асаблівасці. Адрозненне якасных прыметнікаў ад адносных і прыналежных.
32. Формы суб'ектыўнай ацэнкі якасных прыметнікаў.
33. Адносныя прыметнікі, іх значэнне і граматычныя асаблівасці.
34. Прыналежныя прыметнікі, іх значэнне і граматычныя асаблівасці.
35. Ступені параўнання якасных прыметнікаў. Суплетыўныя формы.
36. Поўныя і кароткія формы прыметнікаў, іх ужыванне ў сучаснай беларускай мове.
37. Скланенне якасных і адносных прыметнікаў у адзіночным і множным ліку.
38. Асаблівасці скланення прыналежных прыметнікаў у сучаснай беларускай мове.
39. Спосабы ўтварэння прыметнікаў у сучаснай беларускай мове. Ад'ектывацыя.
40. Правапіс суфіксаў прыметнікаў.
41. Правапіс складаных прыметнікаў.
42. Лічэбнік як часціна мовы. Разрады лічэбнікаў паводле структуры.
43. Разрады лічэбнікаў паводле значэння. Пэўнаколькасныя лічэбнікі.
44. Зборныя лічэбнікі. Сінтаксічная спалучальнасць зборных лічэбнікаў з назоўнікамі.
45. Дробавыя лічэбнікі.
46. Парадкавыя лічэбнікі, іх утварэнне і скланенне.
47. Скланенне колькасных лічэбнікаў.
48. Словы з няпэўна-колькасным значэннем.
49. Сінтаксічная сувязь лічэбнікаў з назоўнікамі.
50. Лічэбнікі ў ролі іншых часцін мовы. Правапіс лічэбнікаў розных разрадаў.
51. Займеннік як часціна мовы. Групы займеннікаў паводле суадноснасці іх з іншымі часцінамі мовы. Разрады займеннікаў паводле значэння.
52. Лексіка-граматычная характарыстыка асабовых, прыналежных займеннікаў і зваротнага займенніка сябе.
53. Лексіка-граматычная характарыстыка ўказальных і азначальных займеннікаў.
54. Лексіка-граматычная характарыстыка пыталых і адносных займеннікаў.
55. Лексіка-граматычная характарыстыка няпэўных і адмоўных займеннікаў.

56. Скланенне займеннікаў розных разрадаў. Пераход займеннікаў у іншыя часціны мовы.

Прыклады кампетэнтна арыентаваных заданняў

Заданне № 1

У беларускай мове лексічнае, граматычнае(ыя) значэнні слова выражаюцца часткамі слова-марфемамі.

У вадзе, пасярод жоўтых *гарлачыкаў* і белых лілей, цёмная галава лася з *вяснімі раскідзістымі* рагамі (В.Вольскі.).

1. Прааналізуйце выдзеленыя словы ў прапанаваным сказе адносна марфемнай будовы.

2. Вызначце, якія марфемы выражаюць лексічнае значэнне, а якія – граматычнае (ыя).

Заданне № 2

Лексічнае і граматычнае значэнні слова рэалізуюцца словаўтваральнымі і формаўтваральнымі марфемамі.

Ветрыку ўсё хацелася рабіць, ды не хапала сілы, каб падняць буру ці прымусіць круціцца ветракі (С.Тарасаў).

1. Прааналізуйце ў прапанаваным сказе словы з вытворнай асновай, вызначце, чым яны адрозніваюцца ад слоў з невытворнай асновай.

2. Дакажыце, што ў словах *хацелася*, *круціцца* перарывістая аснова.

Заданне № 3

Афіксальныя марфемы могуць быць матэрыяльна (графічна) выражаныя і матэрыяльна (графічна) не выражаныя.

З маленькага, малюпасенькага зярнятка, якое іншы раз і разгледзець няможна, вырастае куст, а то і высознае дрэва (Б. Сачанка).

1. Знайдзіце ў прапанаваным сказе і выпішыце словы з нулявым канчаткам. Дакажыце, што ў слове *разгледзець* канчатка няма.

2. Вызначце, у якой форме ў сказе ўжыты прыметнікі, дайце іх пачатковую форму.

Заданне № 4

У сучаснай беларускай літаратурнай мове, як і ў рускай мове, прыватныя граматычныя значэнні слова перадаюцца мнагазначным канчаткам.

Крані *наг...* сух... галінк... – вочка пырсне на жоўта-чырвон... падапрэлы пад *снег...* бруснічнік, пакоціцца з лістк... на лісток і стухне недзе ў счарнел... імх....

1. Вызначце прапушчаныя канчаткі ў словах у прапанаваным сказе, дакажыце іх мнагазначнасць.

2. Падбярыце да выдзеленых слоў аднакаранёвыя словы.

Заданне № 5

Прыметнікі ў сучаснай беларускай літаратурнай мове дзеляцца на лексіка-граматычныя разрады.

У кожнага чалавека, які меў шчасце некалі нарадзіцца на нашай зялёнай – такой маленькай і такой неабдымнай – зямлі, абавязкова ёсць свой гожа, ласкавы і шчымліва-непаўторны край, які ў вялікім і шырокім паняцці Радзімы звычайна займае невялікае, звыклае месца (Я. Сіпакоў).

1. Знайдзіце ў прапанаваным сказе якасныя прыметнікі. Зрабіце вывад, адказаўшы на пытанне, чым якасныя прыметнікі адрозніваюцца ад адносных.

2. Пракаменціруйце напісанне прыметніка *шчымліва-непаўторны*.

Прыкладны пералік пытанняў да заліку (2 курс)

1. Часціны мовы як лексіка-граматычныя класы слоў, прынцыпы іх размежавання.

2. Дзеяслоў як часціна мовы. Неазначальная форма дзеяслова.

3. Спрагальныя і неспрагальныя формы дзеяслова. Асновы дзеяслова, утварэнне ад іх розных дзеяслоўных формаў.

4. Катэгорыя пераходнасці дзеяслова. Пераходныя і непераходныя дзеясловы.

5. Стан як граматычная катэгорыя дзеяслова. Незалежны і залежны стан дзеяслова. Зваротныя дзеясловы.

6. Катэгорыя трывання дзеяслова. Суадносныя пары дзеясловаў закончанага і незакончанага трывання. Няпарныя дзеясловы.

7. Катэгорыя ладу дзеяслова. Абвесны і ўмоўны лад дзеяслова, іх значэнне і ўтварэнне формаў.

8. Загадны лад дзеяслова, яго значэнне і ўтварэнне формаў.

9. Катэгорыя часу дзеяслова. Значэнне і ўтварэнне формаў цяперашняга, прошлага і будучага часу. Ужыванне формаў аднаго часу ў значэнні.

10. Катэгорыя асобы. Безасабовыя дзеясловы, іх значэнне і ўжыванне.

11. Тыпы спражэння дзеясловаў. Рознаспрагальныя дзеясловы.

12. Дзеепрыметнік як дзеяслоўная форма. Утварэнне і ўжыванне дзеепрыметнікаў у сучаснай беларускай літаратурнай мове.

13. Дзеепрыслоўе як дзеяслоўная форма. Дзеепрыслоўі закончанага і незакончанага трыванняў, іх утварэнне. Ужыванне дзеепрыслоўяў у сказе.

14. Прыслоўе як часціна мовы. Разрады прыслоўяў паводле значэння.

15. Утварэнне прыслоўяў ад іншых часцін мовы. Правапіс прыслоўяў.

16. Ступені параўнання і формы суб'ектыўнай ацэнкі якасных прыслоўяў.

17. Безасабова-прэдыкатыўныя словы, іх значэнне, марфалагічныя адзнакі і сінтаксічная роля.

18. Мадальныя словы, іх роля ў сказе. Разрады мадальных слоў паводле значэння і суадноснасці з іншымі часцінамі мовы.

19. Прыназоўнік як службовая часціна мовы. Вытворныя і невытворныя прыназоўнікі. Ужыванне прыназоўнікаў з рознымі склонамі.

20. Часціцы як службовая часціна мовы. Разрады часціц паводле значэння і функцыі.

21. Ужыванне і правапіс часціц *не, ні* з рознымі часцінамі мовы.

22. Злучнікі, іх роля ў сказе. Разрады злучнікаў.

Прыкладны пералік пытанняў да заліку

(3 курс)

1. Сінтаксіс, яго змест і задачы. Сувязь сінтаксісу з іншымі раздзелаў мовазнаўства. Асноўныя сінтаксічныя адзінкі. Віды сінтаксічнай сувязі.

2. Словазлучэнне як сінтаксічная адзінка. Асноўныя прыметы словазлучэння.

3. Класіфікацыя словазлучэнняў паводле ступені спаянасці кампанентаў; паводле структуры; паводле марфалагічнага выражэння галоўнага кампанента; паводле сэнсавых адносін паміж кампанентамі.

4. Віды падпарадкавальнай сінтаксічнай сувязі слоў у словазлучэнні: дапасаванне, кіраванне, прымыканне. Асаблівасці беларускага кіравання.

5. Сказ як сінтаксічная адзінка. Асноўныя прыметы сказа.

6. Тыпы сказаў паводле мэты; паводле эмацыянальнай афарбоўкі; паводле адносін выказвання да рэчаіснасці.

7. Тыпы сказаў паводле граматычнай структуры.

8. Двухсастаўныя сказы. Аснова простага двухсастаўнага сказа. Галоўныя і даданыя члены сказа.

9. Дзейнік двухсастаўнага сказа, яго тыпы (просты, складаны, састаўны). Спосабы выражэння дзейніка.

10. Выказнік двухсастаўнага сказа, яго тыпы (просты, складаны, састаўны). Спосабы выражэння выказніка. Звязкі, іх тыпы.

11. Каардынацыя выказніка з дзейнікам. Працяжнік паміж дзейнікам і выказнікам.

12. Дапаўненне. Прамыя і ўскосныя дапаўненні, спосабы іх выражэння.

13. Азначэнне. Дапасаваныя і недапасаваныя азначэнні, спосабы іх выражэння.

14. Прыдатак як разнавіднасць дапасаванага азначэння. Адзіночныя і развітыя прыдаткі, спосабы іх выражэння

15. Акалічнасць. Віды акалічнасцей, спосабы іх выражэння.

16. Аднасастаўныя сказы. Галоўны член аднасастаўнага сказа. Тыпы аднасастаўных сказаў паводле характару выражэння галоўнага члена: дзеяслоўныя і іменныя.

17. Аднасастаўныя сказы дзеяслоўнага тыпу: пэўна-асабовыя, няпэўна-асабовыя, абагульнена-асабовыя.

18. Безасабовыя сказы. Інфінітыўныя сказы.

19. Аднасастаўныя сказы іменнага тыпу. Намінатыўныя сказы, вакатыўныя, генітыўныя сказы.

20. Сінтаксічна непадзельныя сказы, іх разнавіднасці. Няпоўныя сказы. Разнавіднасці няпоўных сказаў.

21. Агульная характарыстыка ўскладненага сказа.

22. Сказы з аднароднымі членамі. Характэрныя прыметы аднародных членаў сказа.

23. Абагульняльныя словы пры аднародных членах сказа. Знакі прыпынку пры абагульняльных словах.

24. Аднародныя і неаднародныя азначэнні. Знакі прыпынку пры аднародных членах сказа.

25. Сказы з адасобленымі членамі. Паняцце пра адасабленне. Умовы адасаблення дадanych членаў сказа.

26. Адасабленне дапасаваных і недапасаваных азначэнняў. Знакі прыпынку пры адасобленых членах сказа.

27. Адасабленне прыдаткаў. Знакі прыпынку пры адасобленых членах сказа.

28. Адасабленне акалічнасцей. Знакі прыпынку пры адасобленых членах сказа.

29. Адасабленне дапаўненняў і ўдакладняльных членаў сказа. Знакі прыпынку пры адасобленых членах сказа.

30. Сказы з параўнальнымі зваротамі. Адасабленне параўнальных зваротаў.

31. Сказы з пабочнымі канструкцыямі. Знакі прыпынку пры пабочных словах, словазлучэннях і сказах.

32. Сказы з устаўнымі канструкцыямі. Адрозненне пабочных і ўстаўных канструкцый. Знакі прыпынку пры ўстаўных словах, словазлучэннях і сказах.

33. Сказы са звароткам. Значэнне, спосабы выражэння і ўжыванне зваротка. Знакі прыпынку пры зваротку.

34. Складаны сказ як сінтаксічная адзінка. Адрозненне складанага сказа ад простага. Тыпы адносін паміж часткамі складаных сказаў, сродкі іх выражэння. Злучэнне і падпарадкаванне ў складаным сказе.

35. Прынцыпы класіфікацыі складаных сказаў. Тыпы складаных сказаў: злучнікавыя і бяззлучнікавыя; складаныя сказы з рознымі відамі сувязі.

36. Будова складаназлучаных сказаў. Сродкі сувязі частак у складаназлучаным сказе. Знакі прыпынку ў складаназлучаным сказе.

37. Будова складаназалежных сказаў. Галоўная і даданая часткі. Сродкі сувязі даданай часткі з галоўнай (падпарадкавальныя злучнікі, злучальныя словы, інтанацыя і інш.). Размежаванне злучнікаў і злучальных слоў (адносных займеннікаў і займеннікавых прыслоўяў).

38. Тыпы дадanych частак складаназалежнага сказа.

39. Складана залежныя сказы з некалькімі часткамі. Сузалежнае (паралельнае), паслядоўнае і змешанае падпарадкаванне дадanych частак. Знакі прыпынку ў складана залежным сказе.

40. Будова бяззлучнікавых складаных сказаў. Сэнсавыя адносіны паміж часткамі бяззлучнікавых складаных сказаў і спосабы іх выражэння.

41. Знакі прыпынку ў бяззлучнікавых складаных сказах.

42. Разнавіднасці складаных сказаў з рознымі відамі сувязі. Знакі прыпынку ў складаных сказах з рознымі відамі сувязі.

43. Чужая мова і спосабы яе перадачы: простая, ускосная і няўласна-простая мова. Правілы замены простаі мовы ўскоснай. Знакі прыпынку пры простаі мове.

44. Будова сказаў з простаі мовай. Цытаты, іх афармленне на пісьме.

45. Паняцце пунктуацыі. Класіфікацыя знакаў прыпынку (раздзяляльныя, выдзяляльныя).

46. Асноўныя правілы пастаноўкі знакаў прыпынку.

Працікол узгаднення вучэбнай праграмы

Назва дысцыпліны, з якой патрабуецца ўзгадненне	Назва кафедры	Прапановы аб змяненнях у змесце вучэбнай праграмы ўстанавы вышэйшай адукацыі па дысцыпліне	Рашэнне, прынятае кафедрай, якая распрацавала вучэбную праграму
Руская мова	кафедра беларускага і рускага мовазнаўства	Змест праграм узгоднены на стадыі распрацоўкі	Працікол № 10 ад 13.04.2023
Методыка выкладання беларускай мовы			
Методыка развіцця маўлення			
Методыка навучання грамаце і каліграфіі			
Фарміраванне білінгвальнага адукацыйнага асяроддзя			